

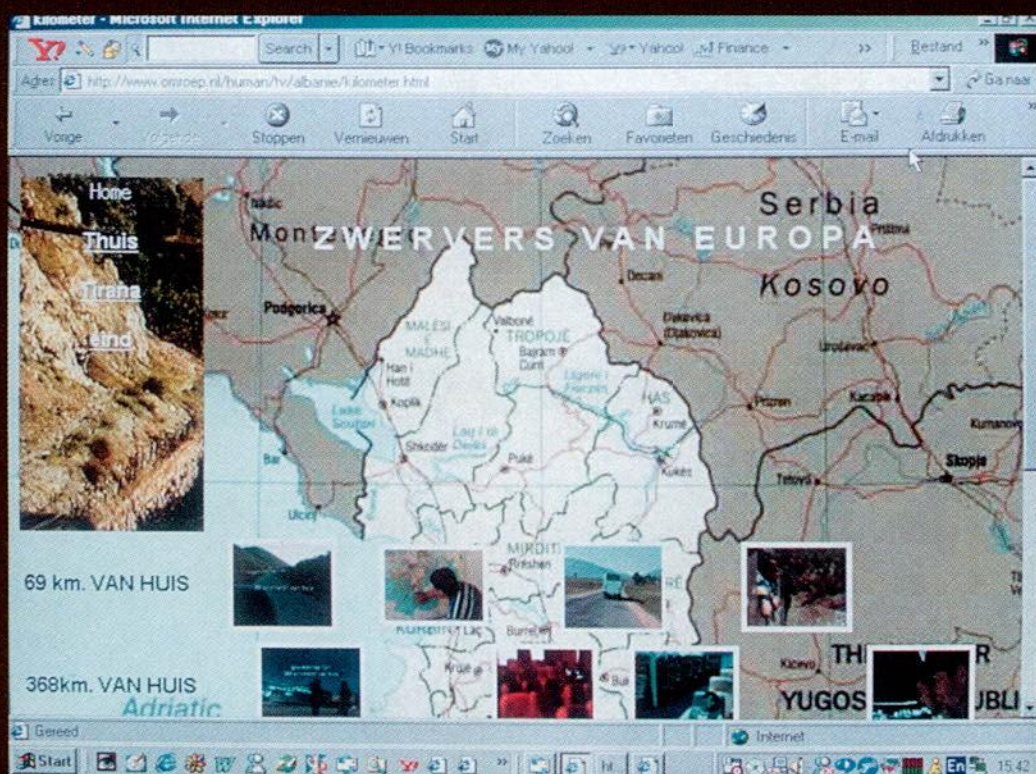

BELEGGEN MET DE CLUB / 9

Beleggen is inmiddels volksvermaak. In beleggingsclubs diepen enthousiastelingen hun nieuwe hobby uit. *Reportage.*

BETROKKEN / 12

'Kom mee, er ligt weer een Chili-boot', zei opa al toen Aafke Steenhuis nog in Delfzijl woonde. Na tal van omzwervingen door Chili heeft ze nu een boek geschreven over Groningen, het land van haar jeugd. *Een gesprek.*

SCHAARSE BEDDEN / 16

Moeder houdt een schaars bed bezet in het ziekenhuis, want er is nog geen plekje voor haar in het verpleeghuis. Haar dochters vinden het niet hun probleem. *Achtergrond.*

ANALOOG - DIGITAAL / 19

Fotoliefhebber Arjen Mulder ontwaart een scheiding tussen analoge en digitale denkers. Een conflict tussen de oude en nieuwe garde? *Denken.*

HUMANISTISCHE SITES / 22

Hoe zit het met de gebruikersvriendelijkheid van de sites van humanistische organisaties? Humanist deed een consumententest. *Test.*

EN VERDER...

SERIE: DE MELODIE (4) 25 | HETE BRIJ 26 | ZOOM 28 | DE ZEKERHEID 30
H-NIEUWS 32

Humanist, 55-ste jaargang nr. 5, mei 2001

Redactieadres: Postbus 75490, 1070 AL Amsterdam. Tel.: 020 - 5219030 (ma, di, vr tussen 14.00 en 17.00 uur) **e-mail:** redactie@humanist.nl **Vragen over abonnementen:** 020 - 5219000 **Kantooradres:** Sarphatiuskade 13, Amsterdam **Fax:** 020 - 5219080 **Algemene informatie:** Tel.: 020 - 5219000 **Redactie:** Huib Afman, Sandra Langendijk, Rien Jans, Leonie van den Schoor, Marjan Slob (hoofdredacteur) **Basisvormgeving:** -SYB- grafisch ontwerp **Opmaak:** 2 PK Producties **Lithografie:** Van Zijl, Utrecht **Druk:** Veenman drukkers, Ede **Medewerkers aan dit nummer:** Kees de Boer, Stella Braam, Erik Kottier, Charlotte Nieuwland, Linda van Putten, Jolanda aan de Stegge, Norbert Voskens **Omslagfoto:** Paul Romijn **Redactiecommissie:** Marleen Janssen Groesbeek, Jan Haasbroek, Saskia ter Kuile, Hans Martens, Willem Offenbergh **Internet:** Humanist wordt aangekondigd op de HV-homepage: <http://www.humanist.nl> **Teletekst:** Humanist staat regelmatig aangekondigd op teletekst 326 **Gesproken Humanist:** Humanist wordt ingesproken op cassette. Een jaarabonnement kost f60,-. Aan te vragen bij de abonnementenadministratie van het HV, Tel. 020 5219000 **Opzegtermijn:** Lidmaatschappen en abonnementen lopen automatisch door tenzij voor 1 november schriftelijk is opgezegd **Advertenties:** Uitgeverij Recent, Den Haag. Tel. 070 - 3385400, Fax 070 - 3587299 **Papier:** Humanist wordt gedrukt op gerecycled biofly-papier **ISSN:** 0025-9489 **Humanist is een uitgave van het Humanistisch Verbond, een vereniging die opkomt voor humanistische waarden als zelfbeschikking, gelijke behandeling en verdraagzaamheid. Humanisten beroepen zich daarbij niet op een hogere macht maar gaan uit van menselijke vermogens.**

Het kan vriezen, het kan dooien.

Van een onbegrijpelijk ritueel voor snelle heren achter de hoge muren van Beursplein 5 is de beurs de afgelopen jaren veranderd in een soort volksvermaak. Tal van beleggingsclubs diepen de nieuwe hobby uit.

13 maart 2001. Het AD heeft die ochtend uitgepakt over 5 kolommen met 'Slachting op beurzen'. Die avond vergadert beleggingsstudieclub De Gulden Stock in Den Bosch. Geen spoedzitting, geen paniek. Bij De Gulden Stock staat de gezelligheid nog steeds in de plus. "Is Tom er al? En Leendert? En komt Arie nog?" Terwijl de meeste aanwezigen al een plaats hebben gevonden aan de vergadertafel, frutselt secretaris Henk van 't Holt nog druk met allerlei paperassen en probeert hij contact te houden met voorzitter Dick Ermstrang over afmelders en nog te verwachten clubleden. Er gebeurt hier, op een stille Bossche dinsdagavond rond half acht, heel veel op een paar vierkante meter: koffie wordt ingeschonken en uitgereikt, er wordt begroet, koersen besproken, stoelen ingenomen, tassen geplaatst, de afgelopen weken doorgenomen, jassen uitgetrokken en op de bank gemikt en de man van de bank meldt een aangekondigde gast aan. De verzamelde energie barst bijna het zaaltje uit.

De regels bij De Gulden Stock zijn simpel. Leden leggen ieder duizend gulden per persoon in, en betalen per maand vijftig gulden contributie. De clubleden bepalen gezamenlijk hoe ze het resulterende kapitaaltje gaan beleggen. Dertien leden hebben zich gemeld voor de reguliere maandelijkse vergadering. Hun verhitte gezichten zijn allerminst het resultaat van de paniek die de beurzen over de hele wereld op dat moment overspoelt. Ze hebben alles te maken met de ongunstige verhouding tussen het aantal aanwezigen en het beperkte vloeroppervlak van het zaaltje van de SNS-bank in Den Bosch, op nog geen 50 meter van het station. De leden komen uit een groot deel van Nederland en deels per trein. En hoewel de club met twintig leden groter is dan de gemiddelde beleggingsstudieclub, onderstreept deze huidige setting wel duidelijk dat het om een club gaat en niet een bedrijf. Vóór de pauze onderscheidt de vergadering van De Gulden Stock zich nauwelijks van die van een gemiddelde voetbalvereniging. De secretaris trapt af met de mededelingen. De beurs 'Geldzaken' wordt aanbevolen. Er is een brief binnengekomen van Euro Stock Master 2001, waaraan nog tot 22 juni kan worden deelgenomen. Dan de viering van het tweejarig bestaan, een uitstapje naar het Westerscheldeproject waar de partners ook bij zijn uitgenodigd. Daar moet een bus aan te pas komen. Zat de schoonzoon van Tom niet in die sector? Kan die mooi wat regelen. En wat doen we de rest van die dag? Verder is gecorrespondeerd over deelname aan de SNS-bank Award en er is mogelijkheid tot deelname aan een computercursus. Wie? Nee, geen belangstelling. Het jaarverslag 2000 moet worden goedgekeurd. Dat veroorzaakt bepaald geen commotie. Ziet er goed uit. Na enige verwarring over de status van het voorliggende stuk ('of is dit toch nog een concept?') en wat gefiedel met 66 cent (Van 't Holt: 'ja, het moet wel kloppen') wordt het stuk zonder slag of stoot aangenomen. Eén oneffenheidje moet wel worden weggepoetst: in het voorwoord staat dat het jaar met een beperkt verlies is afgesloten en het woordje 'beperkt' moet eruit. Voorzitter Dick Ermstrang verweert zich nog even, maar maakt weinig kans. Het verlies in 2000 was niet beperkt. Iedereen akkoord.

Geld maken

De Gulden Stock is een van de 1200 beleggingsstudieclubs die zijn aangesloten bij de Nederlandse Centrale Vereniging van Beleggingsstudieclubs (NCVB), in totaal goed voor zo'n 13.500 leden. In verhouding tot de 2,6 miljoen particulier beleggende huishoudens die het NIPO in Nederland in 1999 registreerde is dat weinig, maar daarbij worden ook beleggingen via levensverzekeringen en hypotheek meegerekend. Het aantal echt actief beleggende particulieren, die wekelijks zelf transacties uitvoeren, schat het NIPO op 50.000. De gemiddelde leeftijd van de NCVB-clubleden is hoog: vijftig jaar. Dertig procent van de leden bestaat uit vrouwen.

Gezien deze cijfers is De Gulden Stock zeer representatief. Twee van de 13 aanwezigen zijn vrouwen, en de gemiddelde leeftijd lijkt bij De Gulden Stock flink boven de 40 te liggen. Secretaris Henk van 't Holt is met zijn 70 jaar de nestor, maar een éminence grise wil hij niet zijn. Hij belegt al veertig jaar, naar eigen zeggen volgens de JBF-methode: Jan Boeren Fluitjes. Met vier decennia beleggingservaring kun je hem onmogelijk trendgevoelig noemen. De ontwikkelingen van de laatste twee jaar, waarbij de beleggingswereld met name vorig jaar zowel een emotioneel als ook een financieel hoogtepunt bereikte, hebben hem niet warm of koud gemaakt. Eigenlijk is er nog nauwelijks iets waar Van 't Holt het van op zijn heupen krijgt. Wat beleggen dan überhaupt nog leuk maakt? "Met geld meer geld kunnen maken", antwoordt hij na lang nadenken. "Dat is toch het boeiendst van alles." En hij vervolgt dat hij zich ook interesseert voor de bedrijven en de producten die ze maken. Als chemicus hebben vooral medische en farmaceutische bedrijven zijn belangstelling. Ook volgt hij de ontwikkelingen in de gentech-nologie op de voet, wat onder de noemer beroepsdeviatie kan worden geschaard (Van 't Holt was octrooigemachtigde). Dat hij na 38 jaar solo beleggen nu in een club is gestapt, komt voort uit de behoefte om zijn kennis ter beschikking te stellen van anderen, en dat is weer een gevolg van, ook al, zijn werk. "Veel mensen denken abusievelijk dat octrooigemachtigden kennis tot geheim willen maken, maar het tegendeel is waar." Sociale contacten houdt hij aan de club ook over, maar daarvoor hoeft hij het niet te doen. Clubjes genoeg waar Van 't Holt in zit.

Peter maakte snel kennis met het begrip 'je verlies leren nemen'.

Het is zaak om je winst te maximaliseren door je verlies te minimaliseren.

Rare ervaring

Na een affaire met D'n Anwas, een beleggingsspeculatieclub die door slechte adviezen voor heel veel geld het schip in ging, greep minister Zalm bij de beleggingsstudieclubs in om daar dergelijke drama's te voorkomen. Zo mogen de clubs tegenwoordig niet meer dan 25 leden hebben, mogen clubs niet rood staan en mogen de leden ieder niet meer dan 20.000 gulden inleggen.

Peter Dorna is met zijn 33 jaar de benjamin van De Gulden Stock en tevens het nieuwste lid: sinds januari 2001. Hij vindt het een lastige periode om te starten. De vooruitzichten zijn ongunstig; de bodems van Nasdaq en AEX zijn voorlopig nog niet in zicht. Beleggen doet hij nu ruim een jaar. Hij begon buiten clubverband, omdat hij wat geld overhield aan de verkoop van een huis. En uiteraard ook omdat de vooruitzichten op dat moment, ruim een jaar geleden, héél gunstig waren. Hij heeft zich zeker niet gek laten maken door alle media-aandacht voor de beurs, maar die rendementen ontgingen hem bepaald niet. Het was een mooi moment voor een verantwoorde gok. Want ja, het gokement is niet onbelangrijk. Dorna: "Het onvoorspelbare, het spel blijft er altijd in zitten. Analisten kunnen mooie voorspellingen maken, maar vaak is hun mening niet meer waard dan die van anderen."

In zijn korte beleggingshistorie maakte Peter snel kennis met het begrip 'je verlies leren nemen', wat in beleggerskringen zoveel betekent als het liquide oftewel het te gelde maken van je investering. "Dat is een rare ervaring, omdat je je emoties uit moet schakelen en geheel rationeel een beslissing moet nemen. Het kan bijvoorbeeld zo zijn dat je al een heleboel verlies hebt geleden op een aandeel, dus emotioneel gezien wil je het dan niet graag verkopen. Maar als je weet dat dat aandeel nog minder waard gaat worden, is het zaak om je winst te maximaliseren door je verlies te minimaliseren. Toch verkopen dus. Dat is heel vreemd, die emotie uitschakelen en het moment bepalen van je beslissing."

Wat maakt beleggen voor Peter met deze slechte vooruitzichten toch nog interessant? "Laat ik voorop stellen dat ik er geen boterham minder om eet als het slecht gaat. Ik beleg met geld dat ik kan missen, anders zou ik verkeerd bezig zijn. Bovendien kan het slecht gaan met de

koersen, maar hoeft dat je nog geen geld te kosten. Je neemt je verlies pas als je je aandelen verkoopt. Niet verkopen kan natuurlijk ook. Gewoon afwachten tot de beurs weer aantrekt. Dus ook al zijn de prognoses ongunstig, ik lig er echt niet wakker van." En intussen verruimt Peter bij De Gulden Stock zijn kennis van de financiële wereld, zoals alle andere Gulden Stockers dat doen. Vooral thuis achter de PC brengen ze hun kennis in praktijk, want veel clubleden speculeren ook buiten de club om.

Rondje markt

Inmiddels hebben de Gulden Stockers die dinsdagavond na negenen de benen kunnen strekken tijdens de pauze. Deel twee van de avond is 'een rondje markt'. Dit is het echte werk, af te lezen aan een veel actievere lichaamstaal dan voor de pauze. Iedereen mag kort zijn prognose voor de korte termijn geven en afsluiten met een te verwachten eindstand van de AEX aan te eind van het jaar. Vaardig duiden de leden de totaal onvoorspelbare situatie. In beursjargon meldt de een dat het kan vriezen, de ander dat het kan dooien. Schattingen over de eindstand van de AEX schommelen tussen de 350 en 700. In een schoolrapport is dat vergelijkbaar met alles tussen een twee en een tien. Peter Dorna stelt zich neutraal op: volgens hem eindigt de AEX op 500 en eindigt de huidige koersdaling over ongeveer een half jaar. Henk van 't Holt is ronduit positief: hij voorziet de AEX op 700 aan het eind van het jaar, maar eerst zal Alan Greenspan, president van de Amerikaanse Centrale Bank, in mei nog wat rentedalingen moeten afkondigen.

Tegen het eind van de vergadering moet tempo worden gemaakt om de portefeuille nog door te nemen. Wanneer moet er een koersalert worden gegeven voor CMG? Arthur vindt de besluitvorming over verkoop van ABN Amro Small Cap wel erg impulsief en voorzitter Dick Ermstrang vraagt terwijl hij op zijn horloge kijkt of iemand nog met een beleggingsvoorstel durft te komen. In razend tempo wordt de rondvraag erdoor gejaast. "Zo eindigt het nou altijd", zucht Peter Dorna lachend en de club krioelt door elkaar zoals aan het begin van de avond. "Is je trouwens opgevallen dat we niet in groenfondsen zitten?", vraagt nog iemand die zich richting uitgang manoeuvreert, zonder nog echt een antwoord te verwachten. **H**

Gevoelig zijn is een talent.

Kapitalisme zet mensen weliswaar op scherp, maar maakt hen lui in het hoofd, vindt Aafke Steenhuis. 'Geluk ligt besloten in je verbondenheid met anderen.'

Atelier Steenhuis staat er op het stenen huisje in de tuin. Het is de plek waar ze 'verschillende dingen doet': ze schrijft, schildert, geeft les en is journalist. Aafke Steenhuis: "Soms vind ik het een groot plezier om allemaal verschillende dingen te doen. Op andere momenten denk ik: in plaats van dat je in één ding erg goed wordt, zit je jezelf te versplinteren. Maar dat eerste vind ik een leukere gedachte. Bovendien merk ik vaak dat het een het ander helpt. Zo helpt schilderen bij het schrijven. Dankzij het schilderen ben ik veel beter gaan kijken. Ik heb de neiging erg in mijn hoofd te gaan zitten. Ik kan enorm bezig zijn met innerlijke beelden, met denken. Daar kan ik mee stoppen wanneer ik mezelf dwing te kijken naar hoe een gezicht in elkaar zit, hoe wolken veranderen, hoe ochtendlicht anders is dan avondlicht. Bij het schrijven van literaire verhalen zit ik vaak in mijn hoofd opgesloten. Wanneer ik schilder is het net of ik niet nadenk. Dan voel ik me iemand die met de handen bezig is, die verf kwaaig uit tubes knijpt, veel directer, meer een handwerksman. Bezig met materiaal. Ik ben dan een totaal ander mens.'

Water, lucht en wolken

Haar nieuwe boek 'Stemmen van Groninger dijken' dat eind mei tijdens een Groninger boottocht wordt gepresenteerd, is een Steenhuis ten voeten uit. Over de periode van een jaar heeft Aafke Steenhuis de slingerende dijken van Groningen bewandeld en befietst. Gepassioneerd schrijft ze over het land van haar jeugd, Groningen, dat oude cultuurlandschap waarin de dijken zo'n belangrijke rol spelen en hebben gespeeld. Maar hoe aanstekelijk ze ook schrijft over de weidse vergezichten, het water, de luchten en wolken, bij Aafke Steenhuis gaat het nooit alleen om de natuur. Daarvoor is ze teveel journalist, altijd op zoek naar het hoe en waarom. Teveel dochter van een arbeider, van jongsaf doordrongen van het harde leven op het Groningse land. Teveel schrijver, gretig luisterend naar mooie verhalen. Te zeer geëngageerd met datgene wat er om haar heen gebeurt. 'Stemmen van Groninger dijken', verluchtigd met foto's, schilderijen en plattegrondjes, is dan ook een snoer van verhalen. Gesprekken met vissers, arbeiders, boeren en café-uitbaters worden afgewisseld met persoonlijke besommeringen en historische feiten.

Zestien jaar werkte ze als redacteur bij De Groene Amsterdammer. Samen met haar man, Jan Joost Teunissen, schreef ze twee boeken over Chili. Met haar vriendin Kiki Amsberg bracht ze twee imposante bundels uit. In 'Denken over liefde en macht' (1982) worden door hen veertien feministische schrijfsters ondervraagd. 'In een branding van beelden' (1996) staan 23 vrouwelijke topregisseurs centraal. In 1990 verscheen 'In de cakewalk', negentien interviews met internationaal befaamde schrijvers over de twintigste eeuw. Twee jaar geleden publiceerde Aafke Steenhuis haar eerste verhalenbundel, 'Het meer van verhalen'.

Uit al haar werk blijkt een enorme betrokkenheid met de wereld om haar heen. Die is haar met de paplepel ingegoten. Aafke Steenhuis: "Mijn vader was opzichter bij de waterleiding. Met een groep mannen

moest hij in super-onrendabele gebieden, op de meest afgelegen boerderijen in het noorden, waterleiding aanleggen. Die verhalen over de uithoeken van Groningen en over hoe het daar vroeger was: de onderdrukking van de landarbeiders en fabrieksarbeiders en de arrogantie van de boeren, hebben veel indruk op mij gemaakt."

Haar vader las veel, had een grote nieuwsgierigheid en wilde weten hoe de wereld in elkaar zat. Aafke: "Toen ik geboren werd kreeg hij een abonnement op De Groene Amsterdammer, een intellectueel weekblad waarin werd ingegaan op de achtergronden van het nieuws. Die krant was voor hem belangrijk, een voedingsbron."

Ze is in Delfzijl geboren. In de haven lagen boten uit Scandinavië, met hout en graan, maar er kwamen ook boten uit Chili met salpeter. 'Kom mee, er ligt weer een Chiliboot,' riep haar opa dan en nam haar daar mee naar toe. Van jongsaf heeft ze sterk gevoeld dat er meer in de wereld was dan alleen het Groningse platteland. Dat zich daar achter die zee van alles afspeelde. Het had op haar een magische aantrekkingskracht.

Ze komt uit een idealistisch gezin. Vooral bij de SDAP stond hoog in het vaandel dat arbeiders moesten leren. Ze moesten boeken lezen en dus kwamen er goedkope uitgaven. Ze moesten de natuur in. Aafke: "Het socialisme leerde mensen dat kennis verrijkt en dat het je weerbaarder maakt als je weet in wat voor wereld je leeft. Dat je het niet allemaal over je heen hoeft te laten komen, maar dat je er een actieve rol in kunt spelen. Mijn ouders vonden dat ook."

Pinochet

Ten tijde van de revolutionaire landhervormingen aan het begin van de jaren zeventig woonden Steenhuis en haar man vijf maanden in Chili tussen Indiaanse landarbeiders, waarover ze later 'Chileens Dagboek' schreven. In 1992, drie jaar na het einde van het militaire bewind van Pinochet (1973-1989), keerden ze terug en schreven 'Weerzien met Chili'. Eind februari hebben ze het land wederom bezocht. Aafke: "Ik voel me zeer verbonden met Chili. Dit keer had ik mij voorgenomen te genieten van de prachtige landschappen en om eens naar het theater te gaan, maar ik heb toch weer voornamelijk gesprekken gevoerd. Er gebeurt op dit moment zoveel met dat land dat ik er door gegrepen word. De militaire dictatuur had de Chilenen bang gemaakt. Omdat Pinochet nooit berecht is voor zijn daden en zelfs na de terugkeer van de democratie in 1989 de baas van het leger bleef en in de senaat kwam, bleven veel mensen bang - ook al is het land inmiddels al elf jaar een democratie. Sinds Pinochet in Londen is gearresteerd, komt er van alles los. Zelf hebben de Chilenen hem nooit durven oppakken. Dat het in het buitenland toch gebeurde, heeft hen moed gegeven. Er zijn rechters opgestaan die zeggen: 'het is te gek wat er is gebeurd'. Voormalig presidenten erkennen dat ze laf zijn geweest. Iedereen gaat praten. Op de radio hoorde ik een vrouw vertellen dat ze in de krant een foto had gezien van de man die haar heeft gemarteld. Een vriendin wees mij het gebouw aan waar ze door de geheime dienst twee dagen is verhoord. Het is zo verschrikkelijk interessant wat daar los komt. Ik

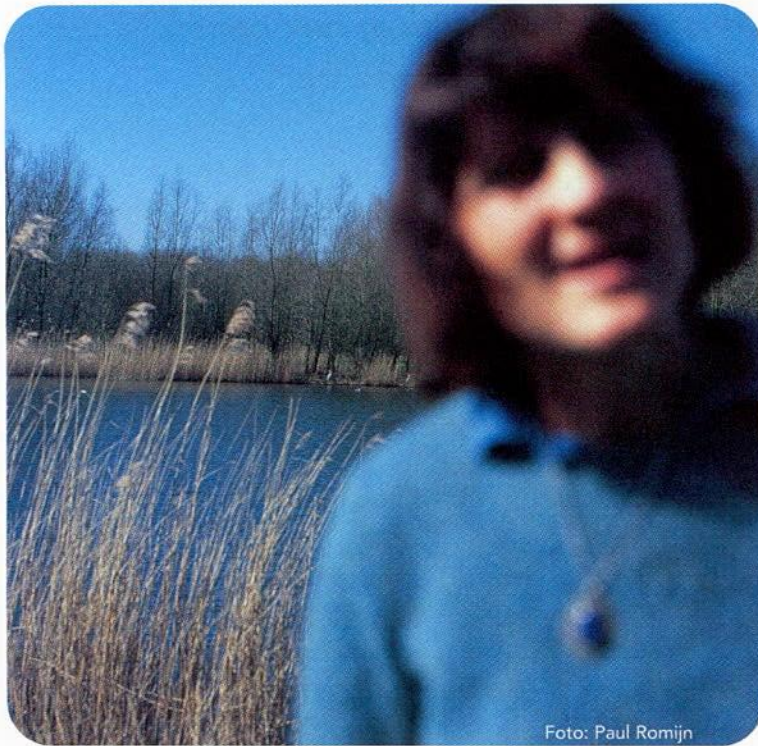

Foto: Paul Romijn

HET IS ZONDE OM JE TIJD AAN GEJAKKER EN OPGEKLOPT GEDRAG TE BESTEDEN.

vind het belangrijk daar met Chilenen over te praten en niet aan het strand te gaan liggen of zo. We leven in een ontzettend interessante tijd, dus die wil ik ook ten volle meemaken."

Vriendenclub

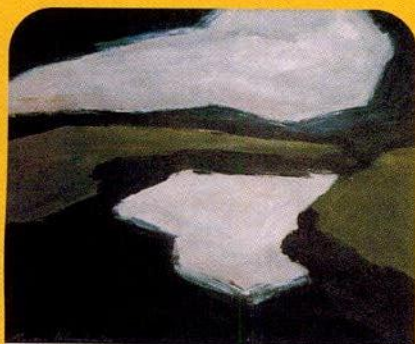
Om het uitbreken van de Golfoorlog beter te begrijpen was Aafke Steenhuis tien jaar geleden een van de mede-oprichters van De Golf-groep. In het maartnummer van 'Rood Koper', een politiek en cultureel tijdschrift, schrijft ze daarover: "We besloten vrienden en bekenden op te bellen, meest journalisten en wetenschappers, en ook Irakese, Tunesische en Palestijnse vrienden in Amsterdam, om met elkaar over de achtergronden van de oorlog te praten. Uitgangspunt was dat we met elkaar wilden uitzoeken wat er eigenlijk speelde. Tussen de vijftien en dertig mensen voorzagen elkaar van informatie. De een had een stuk in 'South' gelezen, de ander in 'New Left Review', en de Arabische vrienden vertelden wat ze in de Egyptische of Jordanese pers hadden gelezen. Tien jaar lang kwamen we eens per maand bij elkaar, de eerste maanden om over het Midden-Oosten te praten, later over de meest uiteenlopende internationale en ook Nederlandse thema's. Vaak bel ik een deskundige op om hem of haar uit te nodigen en vrijwel altijd heeft zo'n inleider er zin in om ongebreideld en onbetaald met ons van gedachten te wisselen. De groep is niet alleen een bron van informatie, maar ook een manier om je betrokken te blijven voelen bij wat er gebeurt."

"Ik heb die groep nodig om te weten hoe de samenleving in elkaar zit, wat de mechanismen zijn, de achtergronden van oorlogen en conflicten, hoe mensen met elkaar omgaan, waarom ze vaak wreed zijn en soms onbaatzuchtig. Ik wil daar inzicht in hebben. Ik denk dat je beter leeft als je je verbonden voelt met je omgeving en met wat er in de wereld gebeurt. Het is jouw tijd, jouw leven. Weliswaar word je er niet vrolijker van als je ziet hoe politieke ontwikkelingen vaak verlopen en hoe mensen met elkaar omgaan. Maar ik raak daardoor niet lamgeslagen. Ik denk nooit: 'wat je ook doet, het maakt toch allemaal niks uit.' Het zou best kunnen dat alle kennis de wereld niet zoveel vooruit helpt, maar het helpt mij in elk geval om een goed leven te hebben."

Winners, losers

Wat haar in hoge mate verbaast en ook zorgen baart is de teloorgang van de idealen in de sociaal-democratie. Ze vond het een ramp dat Wim Kok een paar jaar geleden zei opgelucht te zijn dat het socialisme zijn ideologische veren had verloren. Aafke: "Het is een enorme verarming als zo'n PvdA niet meer weet waar ze uit voortgekomen is, als de partij zich niet meer realiseert waar die idealen voor stonden. Destijds stond het socialisme voor een heel pakket aan maatregelen dat aangaf dat het in het leven om meer draaide dan om geld en winst: sociale wetgeving, gezondheidszorg, leerplicht voor kinderen, arbeidsbescherming, scholing, vakbonden."

Omstreeks 1990 ging het ineens over het einde van de ideologieën. De muur was gevallen, het communisme stelde weinig meer voor, godsdiensten hadden hun beste tijd gehad. 'Zijn we eindelijk verlost van de ideologieën' werd er geroepen. Aafke: "Dat is dus absoluut niet waar, we leven in een uitermate geïdeologiseerde samenleving, namelijk in een liberaal kapitalistische ideologie. Alles draait om de economie. Bedrijven moeten veel winst maken, mensen moeten flexibel zijn, produceren en presteren tot het uiterste, ze moeten marktgericht en klantgericht denken, ze moeten zichzelf zo disciplineren dat ze passen in een doldraaiend systeem. En opleidingen en universiteiten proberen studenten zó te vormen dat ze goed in dat systeem meedraaien. Het is een nogal mechanistische benadering van menselijke vermogens, vooral gericht op de economie, waarbij het gaat om effectiviteit en utiliteit. Ik hoor steeds vaker dat arbeidskrachten met 'producten' worden aangeduid. Ik vind het een nogal gereduceerd begrip van wat mensen kunnen zijn. Deze manier van denken over mensen is de afgelopen tien jaar enorm toegenomen. Helaas is de sociaal-democratie niet in staat om er andere gedachten tegenover te zetten. Als het over arbeid gaat zie je overal woorden opduiken als uitdaging, goals, scores, winners, losers. Mensen leren dat ze kien moeten zijn op welke stappen ze op welk moment in hun carrière moeten zetten. Je kunt zeggen: in zo'n systeem wordt intens geleefd, want iedereen staat op scherp. Maar ik vind dat datzelfde systeem mensen erg lui maakt bij het nadenken over waar het eigenlijk om gaat in het leven. Er heerst een ongelooflijke

Aafke Steenhuis

Stemmen van Groninger dijken

UITGEVERIJ CONTACT

Lezersactie

Uitgeverij Contact stelt tien exemplaren van 'Stemmen van Groninger dijken' door Aafke Steenhuis (winkelwaarde f 49,90) ter beschikking aan de abonnees van Humanist. Als u kans wilt maken op dit boek, stuur dan vóór 1 juni een kaartje naar de redactie, postbus 75490, 1070 AL, Amsterdam.

denkluheid. Het wordt helemaal niet meer gestimuleerd om na te denken over het wonder van het leven. Wat betekent het dat we hier zeventig of tachtig jaar op aarde mogen zijn? In welke relatie staan we tot de natuur? Wat maakt mij gelukkig? Waar geniet ik van? Wat is belangrijk in een mensenleven? Mensen ontkennen dat we in een zeer geïdeologiseerde samenleving leven. Maar het kapitalisme is een systeem wat je op de nek zit, wat je voortduwt, en mensen lijden daaronder. Ze krijgen last van stress, van RSI, van grenzeloze vermoeidheid, weten niet meer waarvoor ze leven. Lijden misschien ook wel aan overspannen verwachtingen van wat het leven je allemaal kan brengen. Want dat hoort ook bij de kapitalistische ideologie; die predikt succes, geluk, vakanties, zon, mooie kleren, mooie lichamen. Ideaalbeelden waar mensen ongelukkig van worden als hun leven er niet aan voldoet."

Tobberig

Het humanisme, het socialisme en de godsdiensten hebben mensen altijd actief gemaakt op het gebied van bewustzijn. Het christendom zegt: je moet goed leven, om je naaste geven, zwakkeren beschermen, verdraagzaam zijn, delen. In andere formuleringen en met andere accenten zeggen het socialisme en humanisme hetzelfde. Aafke: "Dat maakt gelovigen, humanisten en socialisten ook tot zulke tobberige mensen. Omdat je almaar moet nadenken of je het goed of slecht doet. Of je niet een vreselijke narcist of egoïst bent. Of je je niet meer moet bekommeren om anderen. Die ideologieën zijn erg bezig met de ethische kanten van het leven. Hoe je dat in relatie met anderen en je omgeving zo duurzaam mogelijk kunt leven. Ik vind dat je daar meer bij stil moet staan. Alleen maar zoveel mogelijk geld en succes verzamelen is een dom systeem."

Het kapitalisme nodigt niet uit tot een bezinning op het leven. Integendeel. Onze kinderen worden bestookt met foldermateriaal van banken die van hen het liefst kleine bankiers maken. Die hen adviseren hoe ze hun geld kunnen beleggen. In mijn jeugd was dat er niet zo, die belustheid op geld, terwijl je veel minder bezat. In ons dorp woonde een speculant, en eigenlijk vond iedereen dat dat niet door de beugel kon.

Tegenwoordig ben je een ei als je je geld niet handig wegzet. Een dief van je eigen portemonnee. Het lastige van dit systeem is dat we er allemaal aan meedoen. Wij gaan ook vaak op vakantie. Vlieguren zijn goedkoop geworden. Voor weinig geld zit je zo in Spanje, hoe vervuילend het ook is. Kleren zijn goedkoop, voedsel is goedkoop. We profiteren er allemaal van."

Het christendom heeft geen antwoorden meer, het humanisme weet niet meer welke kant het op moet, het socialisme is in elkaar gezakt, het feminisme gaat voornamelijk over hoe je doorstoot op je werk. Aafke: "Het zou over veel meer moeten gaan. Daarom heette mijn vorige boek ook 'Het meer van verhalen.' We moeten onze kinderen vertellen waar het om gaat in het leven. Dat het leven kostbaar is. Dat het jammer is om je tijd aan gekaker en opgeklopt gedrag te besteden waar je spijt van hebt als je vijftig bent. Dat het leven maar kort duurt. Dat geld nodig is, maar dat er meer is dan dat. Dat je anderen geen kwaad moet doen. Dat gevoelig zijn een talent is. Dat het goed is oog te hebben voor hoe het met andere mensen gaat. Dat vriendschap heel belangrijk is, en dat je trouw moet zijn, dat je elkaar niet moet beroddelen. Dat geluk besloten ligt in je verbonden voelen met anderen." **H**

**Laat het
maar aan de
professionals
over.**

Moeder is uitbehandeld in het ziekenhuis, maar kan geen plekje krijgen in een verpleeghuis. Zo houdt ze een bed bezet waar een lange wachtlijst voor is. Haar twee dochters vinden het niet hun probleem.

Janneke Kok en Tonny Houwelingen: "We komen uit een hecht gezin: vader, moeder, vijf kinderen. Vader overleed al vroeg. Met moeder leek alles tot haar tachtigste goed te gaan. Ze had een druk sociaal leven en was gezond. Totdat ze in 1997 struikelde over het stoepje voor haar flat. Achteraf realiseerden we ons dat ze in dat jaar al symptomen van Alzheimer vertoonde. Ze was wel erg verstrooid en vergeetachtig. Een operatie aan haar been vormde een keerpunt. De narcose versnelde het proces van Alzheimer. Er is een moeder van vóór de operatie en een moeder erna. We konden geen echt gesprek meer voeren. Geestelijk waren we onze moeder kwijt. Ze verbleef tijdelijk in een zogenoemde topkamer van een bejaardentehuis om bij te komen. In de tussentijd pasten wij haar flat aan; bevestigenden overal steunen en stangen zodat ze veilig kon terugkeren. Maar echt veilig was de situatie niet. Hulp van buitenaf weigerde ze. Ze houdt niet van pottenkijkers en wilde niet dat een vreemde langs zou komen. Ze was bang dat die aan haar spullen zou zitten. Ze wilde ook geen alarmketting om; dat vond ze griezelig. Bij tourbeurt zocht bijna elke dag een van ons moeder op in haar flat."

Verward

"Moeder begon zich steeds verwarder gedragen. Ze liet soms de kokend hete fluitketel op tafel staan. En ze vergat te eten, maar dat ontkende ze stellig. We hebben haar verstrooide gedrag zelf ook een tijd lang verdoezeld. Het was te pijnlijk. Voor haar, maar ook voor ons. Op een gegeven moment had ze echt een sterke lichaamsgeur. Maar ze beweerde dan dat ze wel gedoucht had. Ze is zo trots. We vonden vaak eten in de ijskast dat over tijd was. Later leek het probleem opgelost, ze gooide het vanaf toen gewoon in de wc: eten, maar ook geld en papieren. Ze vond het heel vervelend om op haar kop te krijgen en probeerde er op deze manier vanaf te komen. We waren wel bezorgd, maar aan de andere kant wenden we ook aan dat vreemde gedrag. Het sloop erin. Op een gegeven moment begon moeder wel wat mager te worden. Toen de ringen van haar vingers begonnen te vallen, waarschuwden we de huisarts. Om de drie maanden moest ze langs komen, maar dat gebeurde niet. De huisarts werd zelf ziek. En de overdracht was slecht geregeld. Punt was dat ze nooit écht ziek leek te zijn. Ze was alleen mager. En verward. Toen dat steeds erger werd, drongen we aan op een intake-gesprek bij het Regionaal Indicatie Orgaan, de instantie die haar een plaats bij een verzorgingstehuis kon bezorgen. Maar moeder liet tijdens

het gesprek weten dat ze geen interesse had, dus plaatste het RIO haar ook niet op de wachtlijst. Ze ging op een gegeven moment wel naar een dagopvang, maar dat draaide uit op een fiasco. Moeder had geen notie van tijd meer en zat regelmatig op de verkeerde momenten in de hal, wachtend op de chauffeur."

Paniek

"Na verloop van tijd begon ze ook erg angstig te worden. Ze durfde niet meer naar buiten en was bang voor de avond. Halverwege 2000 kreeg ze een grote paniekaanval. Ze kon haar eigen huis niet meer vinden en doolde angstig rond in de flat. De dag erna wilden we met haar naar de huisarts. Moeder zag er zo onverzorgd uit dat we haar eerst onder de douche hebben gezet. Gênant, want ze deed altijd heel geheimzinnig over haar lichaam. Voor het eerst moest ze haar geamputeerde borst laten zien, waaraan ze ruim dertig jaar geleden geoperieerd was. Maar we schrokken ook enorm hoe erg ze vermagerd was. Ze bleek vel over been. Haar wijde kleren hadden al die tijd toch nog veel verhuld. En dan haar voeten... Ze had last van schimmels en een ingroeide teennagel. De huisarts reageerde ook geschrokken. Na een lichamelijk onderzoek bleek moeder bovendien een tumor te hebben in haar andere borst. Ze was echter zo ondervoed en verzwakt dat ze eerst op krachten moest komen. Moeder zelf wilde niet toegeven dat ze ziek was, ze begreep niet wat er aan de hand was. Toen begon het gevecht om haar in het ziekenhuis te krijgen. De huisarts had een plaats gereserveerd, maar het ziekenhuis vertelde ons dat ze geen plaats hadden om haar op te nemen. We zijn er voor gaan liggen en hebben bedreigd met een kort geding. Anderhalve week later werd ze opgenomen op de psychogeriatrische afdeling van het Radboud Ziekenhuis in Nijmegen, waar ze werd onderzocht. De tumor kon met een hormoonkuur nog wel wat onderdrukt worden, maar de uitslag was verder niet best: moeder had een snel verlopende vorm van Alzheimer die niet te behandelen was."

Op de stoep

"Begin december hadden we een gesprek met de arts en maatschappelijk werker van het ziekenhuis over hoe het nu verder moest. De verpleegkundige had van tevoren per ongeluk haar mond voorbij gepraat en verteld dat moeder voor kerst naar huis kon. Toen hebben we op een bankje in het ziekenhuis onze strategie bepaald. We zouden het hard spelen.

De arts zei dat moeder was uitbehandeld en dat ze haar gingen ontslaan uit het ziekenhuis. Ze had weliswaar 24 uur per dag toezicht nodig, maar ze moest toch terug naar haar flat. Of wij moesten haar in huis nemen. Ze had toch zulke goede mantelzorg? Toen hebben we gezegd: 'Dan is de mantelzorg nu weg! Zet haar op de stoep, maar wij halen haar niet op.' Wij kunnen haar toch geen 24 uur per dag in de gaten houden? Vier van de vijf kinderen werken en de ander woont buiten Nijmegen. Moeder durfde zelf ook niet meer terug naar haar flat. Van het RIO moest ze eerst weer op intake komen en daarna kwam ze op de wachtlijst voor een verpleeghuis. Het RIO kon niet zeggen hoe lang dat kon duren. Als wij op dat moment haar koffers hadden gepakt om haar mee naar huis te nemen, zou ze onderaan de wachtlijst komen.

Toen hebben we gezegd: dan is de mantelzorg nu weg!

Bovendien had Thuiszorg ook nog eens een wachtlijst en kon er niet onmiddellijk hulp geboden worden. Daarom hebben we zowel bij het ziekenhuis als bij het RIO gedreigd met een kort geding. We zeiden: 'We laten onze moeder niet binnen, zelfs niet als de ambulance haar hier in de straat afzet!' Is dat asociaal van ons? Wij durfden onze moeder niet alleen in haar flat te laten, waren bang voor een ongeluk. En bij ons thuis riskeerde ze dat ook. Dan maar een ziekenhuisbed bezetten, ook al was ze uitbehandeld.

Het waren zenuwslopende dagen. We durfden niet meer met haar buiten de ziekenhuiszaal te gaan, uit angst dat ze niet meer terug kon. Maar gelukkig hielpen de dreigementen. Eind december kon moeder alsnog naar verpleeghuis Margriet in Nijmegen.

We willen één ding voorop stellen: we hebben een diep respect voor het verpleegkundig personeel in het ziekenhuis en het verpleegtehuis. Het gaat ons om het systeem, dat deugt niet. Het gaat over teveel schijven. Je kunt natuurlijk geen beleid voeren als je telkens je oren laat hangen naar de familie. Zo kan een ziekenhuis niet werken. Maar de arrogantie en onkunde van vooral veel maatschappelijk werkers van het ziekenhuis en het RIO heeft ons erg gestoord. 'Laat het maar aan de professionals over', zeiden ze. En dat kun je dus juist niet doen. Wie het zwakst is, delft het onderspit. Onze moeder had in haar flat een dementerende buurvrouw en er is niemand die voor haar opkomt. Moet die dan eerst het huis in brand steken, voordat ze geholpen wordt?" **H**

Advertentie

workshops	cultuur	cursussen
lezingen	expositie	consulten
winkel		theehuis

de Roos

Centrum voor Creatieve en Spirituele Groei

Een ontmoetingsplaats voor mensen met kritische ontdekkingszin en oog voor het niet-alledaagse.

Vondelstraat 35, 1054 GJ Amsterdam
 tel. 020-689 00 81 | fax. 020-616 38
 51www.roos.nl | e-mail: info@roos.nl

De regels

Volgens medisch onderzoeksbureau Prismant was in 1999 ruim zes procent van de ziekenhuisbedden verkeerd bezet. Er lagen mensen in die eigenlijk uitbehandeld zijn, maar vanwege de wachtlijsten bij verpleeghuizen en thuiszorg nergens terecht kunnen. Ook niet bij familie.

C. Bronkhorst, jurist van de Nederlandse Vereniging voor Ziekenhuizen (NVZ), vermoedt dat deze situatie niet snel zal veranderen. "Als de capaciteit van de verpleegtehuizen niet snel drastisch wordt vergroot, zal het percentage door de vergrijzing alleen maar verder stijgen." Volgens Bronkhorst is het dreigement van de zussen - een kort geding - tot op heden geen populair instrument. "Het komt bij mijn weten zelden aan op een kort geding als een uitbehandelde patiënt het ziekenhuis niet wil verlaten. Het is natuurlijk wel zo dat ziekenhuizen uitbehandelde patiënten snel weg willen sturen, want ze belemmeren de doorstroming. Zij dragen op hun beurt bij aan de wachtlijsten van de ziekenhuizen." Zijn ziekenhuizen en hun ambulancepersoneel bevoegd om uitbehandelde patiënten op straat te zetten? Bronkhorst: "Er zijn geen duidelijke juridische afspraken over. Het ziekenhuis mag echter alleen patiënten ontslaan als het medisch verantwoord is. Patiënten die uitbehandeld zijn, maar nog wel verpleging en verzorging behoeven, worden niet zomaar op straat gezet als ze niet opgevangen kunnen worden. Want een gebrek aan verzorging is vaak medisch onverantwoord."

Paradoxaal genoeg biedt het personeelstekort in de ziekenhuizen soms uitkomst voor verkeerde-bed-patiënten. Bronkhorst: "In sommige ziekenhuizen worden delen van afdelingen gesloten omdat er niet genoeg personeel is. Op de leeg gekomen bedden kunnen soms wel uitbehandelde patiënten terecht, omdat zij minder arbeidsintensieve zorg nodig hebben. Het ziekenhuis krijgt hier een vergoeding voor."

De NVZ onderzoekt momenteel de mogelijkheden om de verkeerde-bed-problematiek tegen te gaan, vertelt voorlichter R. Huisman van de NVZ: "We proberen een convenant af te sluiten met verpleeg- en verzorgingstehuizen en de landelijke vereniging van thuiszorg om de doorstroom te vergemakkelijken. De bureaucratische regels van de afzonderlijke instellingen werken belemmerend. Elke instantie heeft weer zijn eigen regels en administratie waardoor niet goed kan worden samengewerkt. Voor een soepele doorstroming moeten de regels naadloos op elkaar aansluiten."

Pang!

Je bent middenin het heden.

Goede analoge foto's tonen een bepaalde zinvolle samenhang in de wereld. Een digitale foto is louter op kijkplezier gericht. Mediatheoreticus Arjen Mulder ontwaart een ware scheiding tussen analoge en digitale denkers.

"Een fotograaf loopt over straat, ziet iets wat hem treft en drukt af. Maar hij weet niet precies welke foto hij maakt. De sluitertijd van het toestel is misschien éénderuitendste van een seconde, en onze hersenen hebben minimaal 0,3 seconde nodig om visuele informatie te verwerken. Dus wat er uiteindelijk op de foto komt, kan de fotograaf niet beslissen. Dat geeft een foto voor mij een speciale status. Je maakt hem heel snel, maar als je 'm hebt, kun je er heel lang naar kijken en over nadenken, omdat je niet hebt kunnen voorspellen wat de foto van de wereld laat zien."

Hoe meer Arjen Mulder over foto's praat, hoe wonderlijker ze worden. Mulder (1955) was bioloog en filmrecensent en geeft nu les aan de kunstacademies van Breda en Antwerpen. In Groningen onderwijst hij mediatheorie en daarnaast schrijft en vertaalt hij. 'Een echt freelancer-bestaan', noemt hij het zelf. Vorig jaar verscheen zijn boek 'Het fotografisch genoeg', waarin hij zijn gedachten over fotografie heeft verzameld.

Bloemenwei

Een goede foto maken is moeilijk. De meeste mensen maken foto's met het idee iets heel speciaals over zichzelf voor later vast te leggen, maar dat levert foto's op die vaak totaal inwisselbaar zijn. Lachend vertelt Mulder over een Duitse kunstenaar die dozen vol vakantiekiekjes verzamelt en groepeerd naar onderwerp. Mulder: "Het resultaat is voorspelbaar. Honderden foto's van vrouwen met een hand op een hekje bij de bloemenwei. Honderden foto's van vaders die naar de einder wijzen. Ik bedoel maar: het is moeilijk om een foto te maken waarop iets staat dat je niet allang weet. Als ik nu zeg: 'oom Harry op het St. Marco-plein', dan zie jij die foto al ongeveer voor je."

"Dit soort foto's is zo afwezig als het maar kan. Ze vertellen je niets over de ware wereld of de ware oom Harry. Dat is verder geen oordeel hoor. Ik denk dat er een algemeen menselijke behoefte is aan afwezigheid, een behoefte waar televisie aan tegemoet komt. Het is heel moeilijk om echt aanwezig te zijn. Het boeddhisme heeft hele meditatietechnieken ontwikkeld alleen maar met als doel om simpelweg in het heden te leven. Maar goede fotografie, en misschien geldt dat voor kunst in het algemeen, is erop gericht om je in het heden te trekken. Een goede foto doet dat."

In zijn boek analyseert Mulder uitgebreid zo'n goede foto: de beroemde zwart-wit foto van een bootje vol mensen die geëvacueerd worden na de watersnoodramp van 1953. Hij noemt het een beeld met 'een enorme kracht' - vanwege de compositie, maar ook doordat de foto er op een of andere manier in slaagt zowel de angst voor het verdrinken land als de wil om het water te bedwingen in één beeld te vangen. De (anonieme) fotograaf heeft een bepaalde essentie van het Nederlanderschap in één beslissend moment vastgelegd.

Een goede foto maakt je deelgenoot van zo'n beslissend moment, en trekt je daarmee uit je dagelijkse afwezigheid, denkt Mulder. Hij vergelijkt het met een wandeling door het bos. "Je loopt over het bospad vaag wat te mijmeren, en opeens schiet er een edelheer of vos het pad over. Pang! Je bent even middenin het heden, volkomen aanwezig. Dat zijn unieke momenten, en die momenten kunnen van groot belang zijn.

Want om te kunnen veranderen moet je op een of andere manier in het heden zijn. Anders dobber je maar wat voort in een soort normaliteit.

Beeldplezier

Analoge fotografen kennen wat Mulder 'het fijne fotografen-gevoel' noemt: het gevoel dat ze op een bevestigend moment een betekenisvolle samenhang in de wereld wisten vast te leggen. De komst van de digitale fotografie zet dit ideaal totaal op zijn kop. Bij digitale fotografie gaat het niet meer om een blik op de wereld, maar om het effect van de foto op de kijker. "Geen waarheid of leugen meer, zelfs geen onwaarheid; het enige wat voortaan telt is het beeldplezier, het fotografisch genoeg", schrijft hij daarover in zijn boek.

"Rond 1990 voltrok zich de omslag", zegt Mulder. "Op dat moment kwamen de eerste digitale camera's op de markt en werd het mogelijk om foto's digitaal te scannen en ze vervolgens te bewerken. Het internet kwam goed op gang, het idee van virtual reality brak door."

De verschillen tussen analoge en digitale foto's zijn echt enorm, denkt Mulder, ook al weet je als kijker soms niet eens of je nu een analoge of een digitale foto ziet. "Een analoge foto wordt vrijwel helemaal door een apparaat gemaakt. Wat die foto laat zien, is echt gebeurd, daar heeft niemand met zijn vingers aangezet. En of het een goede foto is of de foto echt een beslissend moment te pakken heeft, blijkt pas naderhand, na het ontwikkelen."

De maker van een digitale foto prutst soms maandenlang op de computer aan zijn foto, om dan te beslissen dat de foto af is. Het is ondenkbaar dat een digitale foto de maker verrast, want alles is gepland. Al het denkwerk over de foto is al voltrokken. Dat maakt het gevoel over een digitale foto totaal anders, vergelijkbaar met het gevoel dat een schilderij kan oproepen. Daarvan weet je ook dat elk penseelstreekje welbewust is gemaakt. En dat de keuze voor nu juist dat streekje op die plek het schilderij zijn betekenis geeft.

Donker Afrika

Een klassieke foto geeft het idee dat de wereld in de fotografische emulsie is gevangen. De foto doet je geloven dat hij je een unieke toegang tot de wereld geeft. Digitale fotografie ondermijnt dat geloof. "Je bent de toegang kwijt tot het gevoel dat de wereld klopt. Daarmee verdwijnt die haast mystieke ervaring van aanwezigheid. Wat de digitale fotografie ervoor teruggeeft, is het gevoel dat je de wereld zelf kloppend kunt maken."

In zijn boek illustreert Mulder dit idee met het werk van de jonge Noorse fotografe Vibeke Tandberg. In haar digitale beelden zet ze de wereld naar haar hand. Hoe zou het zijn om missiezuster te zijn in donker Afrika? Tandberg verkleedt zich als verpleegster en monteert zich, met vrome blik en al, in een foto van een zwarte man die gelijk een zere voet lijkt te hebben. Hoe zou het zijn om een zus te hebben? In de serie 'Living together' maakt Tandberg zo'n zus: ze verdubbelt zichzelf in een aantal dagelijkse situaties - hangend voor de televisie, aan de afwas, een ijsje etend - en het grappige is dat het foto's lijken van twee verwante vrouwen met niettemin duidelijk verschillende karakters. Zo weet Tandberg de wereld haar eigen richting uit te duwen (zie ook de foto voorin).

Een fijn gevoel

Mulder denkt dat 'het fijne gevoel' dat een analoge foto ons kan geven door de komst van de digitale fotografie langzaamaan zal uitsterven.

"We zitten in een overgangstijd. Ik herken zelf nog wel waar klassieke fotografen het over hebben, maar tijdens mijn lessen op de kunstacademie merk ik dat de studenten alweer heel anders tegenover analoge foto's staan. Zij zitten er niet mee dat 'het contact met de wereld' verloren gaat. Het zijn de docenten die daar moeite mee hebben. Zij weten natuurlijk wat ze kwijtraken en houden hun studenten voor: 'je moet eerst een fatsoenlijke foto leren maken voor je beelden mag bewerken'. Die leerlingen zeggen dan: 'hoezo, ik hoef toch ook niet te leren schilderen voordat ik mag fotograferen?'

Mulder ziet hierin een ware splitsing der geesten, die resulteert in een analoge en digitale manier van denken. "Voor analoge denkers is de wereld zinvol. Die zin menen ze in de wereld aan te treffen op momenten van ontvankelijkheid, van radicale aanwezigheid. Digitale denkers zijn dat gevoel kwijtgeraakt. Ze hebben niet meer het idee -of de illusie- dat de wereld zin heeft. Ze geven zélf zin aan de wereld door er een bepaald beeld van te maken."

Die verschillende instelling kan tot conflicten leiden, denkt Mulder. Analoge denkers willen altijd positie kiezen in een debat. Digitale denkers willen juist het veld van die discussie als geheel overzien om te ontdekken welke standpunten erin mogelijk zijn en welke worden buitengesloten, stelt Mulder in zijn boek. Gevraagd naar een toelichting: "Analoge denkers zijn ideologen. Hun idealen sturen hun blik op de wereld. En zij geloven dat je het heden alleen kunt begrijpen als je het verleden kent; zij willen betekenisvolle lijnen trekken. Voor digitale mensen ligt dat

anders. Voor hen is het verleden een soort databank waaruit je naar believen kunt putten. Het verleden interesseert hen verder helemaal niet. Dat maakt praten soms lastig."

Hoe lastig, demonstreert Mulder in een geïmproviseerde dialoog tussen een analoog en een digitaal:

Analoog: 'Jij durft geen standpunt in te nemen.'

Digitaal: 'Waarom zou ik één standpunt innemen als ik van het ene idee naar het andere kan surfen?'

Analoog: 'Als je maar wat blijft surfen, dan maak je van de wereld nooit je eigen wereld.'

Digitaal: 'Maar het is mijn wereld ook niet. Waarom zou ik mij de wereld toe-eigenen?'

Mulder: "Het heeft wat van een generatiekloof. In de ogen van de analogen kunnen digitale denkers wel eens oppervlakkig overkomen. Het lijkt misschien alsof ze bepaalde intense ervaringen missen."

Maar digitale denkers stellen zich bescheidener op, vindt Mulder. "Zo'n cultuurpessimist als George Steiner verzucht wel dat de jeugd niets meer wéét, maar daaruit blijkt voor mij dat hij iets van deze tijd niet begrepen heeft. Digitale denkers vertegenwoordigen een soort bescheidenheid tegenover de veelheid van mogelijke standpunten. En ik vind dat hen dat siert. Het is ook echt zo dat de digitale mensen die ik in de praktijk tegenkom, bescheidener zijn." **H**

'Het fotografisch genoeg; beeldcultuur in een digitale wereld', door Arjen Mulder. Van Gennep, 2000, f39,90.

Om te kunnen veranderen moet je op een of andere manier in het heden zijn.

Deze zit strak in het pak!

Dé manier om tegenwoordig snel iets te weten te komen van een instelling is door even op de website te kijken. Hoe zit het met de gebruikersvriendelijkheid van de sites van de humanistische organisaties? Samen met webdesigner Tom Franken deed Humanist de consumententest.

Niets is ergelijker dan een site die zelfs op de meest eenvoudige vragen geen antwoord geeft. Of een die niet te vinden is; na een half uur surfen op het 'world wide web' nog niets wijzer. Of een waarbij je van alles moet downloaden, wat zelden lukt: na een kwartier wachten doet de computer nog steeds niets anders dan wat vaag ratelen. Meestal weet ik dan genoeg: dit gaat niet lukken. De mogelijkheden op het net schijnen eindeloos te zijn, afgaande op 'de kenners'. Vind je de gewenste informatie niet of pas na lang zoeken, tja, dat is dan te wijten aan je prehistorische computer van vijf jaar oud of aan je gebrek aan vakkundigheid. Maar is dat wel zo? "Veel sites zijn zo slordig en onoverzichtelijk gemaakt, dat ze eerder een doolhof zijn dan een informatiebron. Surfen is dan niet bepaald een pretje", vindt ook webdesigner Tom Franken. Samen kijken we hoe de websites van de humanistische organisaties het ervan af brengen.

We testen de sites op vier criteria: uiterlijk, gebruikersvriendelijkheid, toegankelijkheid en actualiteit. Bij 'uiterlijk' letten we op presentatie, originaliteit en of de site een prettige lay-out heeft. Gebruikersvriendelijk is een site waarvan de tekst goed leesbaar is, je de gewenste informatie makkelijk en snel vindt en alle links werken. 'Leuke extra's' kregen pluspunten. Bij het derde criterium, toegankelijkheid, is gekeken naar de snelheid waarmee een site opent - ook met een iets oudere computer, en of extra hulpprogramma's (plug-ins) moeten worden gedownload. En tot slot actualiteit; wordt de site bijgehouden?

Elk van deze onderdelen waarden we met een cijfer, variërend van 1 tot 10. Deze zijn opgeteld en gedeeld door vier. Datum van de test: 7 maart 2001. De site met het hoogste gemiddelde is de winnaar van 'Humanist Consumenten-web-test 2001'.

www.humanistischverbond.nl

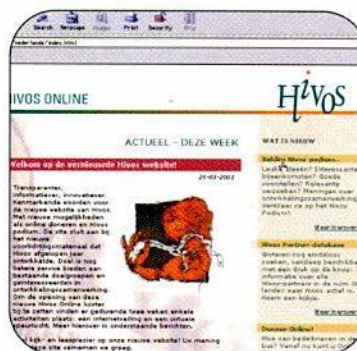
Tom: "Aan de openingspagina, de homepage, herken je de kwaliteit van een website. Belangrijk is een heldere menubalk, zodat de bezoeker snel de informatie vindt die hij zoekt. Wat ik verder zinvol vind is een korte introductie, met uitleg over de organisatie en wat men van de site kan verwachten. Die informatie ontbreekt hier. Wel een foto van het pand waarin het HV is gevestigd, maar dat lijkt me minder relevant." Ook valt Tom iets op aan het menu. "Het is heel vreemd: deze site heeft twee verschillende menu's; één met tekstuele links en één bestaande uit iconen. Dat is verwarrend; welke van de twee is nu het hoofdmenu? Als ik moet kiezen, dan geef ik de voorkeur aan het menu met de tekstuele links: iconen interpreteren mensen verschillend." De aandachtstrekker op deze homepage is de bewegende balk aan de onderzijde. Tom: "Onderzoek heeft uitgewezen dat bewegende elementen op een webpagina de aandacht erg afleiden. Daarom is het beter om dit achterwege te laten." Een ander minpuntje is dat de ruimte voor de bewegende balk te krap is. Automatisch toont de 'browser' dan 'scrollbars', de balken met de pijltjestoetsen om de hele pagina te kunnen zien. Tom: "Het nadeel van scrollbars is dat ze

onnodig veel ruimte in beslag nemen. Bovendien ziet het er niet echt fraai uit wanneer ze zo dwars door een pagina lopen." Tom weet uit onderzoek dat mensen 'scrollen' vervelend vinden en al helemaal als je dat niet alleen van boven naar beneden, maar ook nog eens van links naar rechts moet doen. Liever vermijden dus, is zijn advies. Op de teksten valt ook iets op te merken; er is wel erg veel te lezen op deze site. Tom: "De meeste mensen vinden het onprettig om te lezen vanaf een monitor. Korte teksten, veel wit, korte zinnen en een niet te kleine letter zijn daarom belangrijk." Als we de site zo doorlopen komen we tot de conclusie dat de gebruikersvriendelijkheid beter zou kunnen. Tom: "Je moet nogal wat stappen nemen om bij de gewenste informatie te komen." De toegankelijkheid is in orde. Tom: "Op vrijwel elke computer kun je deze site openen". Ook de actualiteit is goed, al staat er geen datum bij waarop hij voor het laatst is bijgewerkt. Tom: "Hij is qua opzet ambitieus en heeft potentieel, maar bij nadere inspectie blijkt al snel dat er allerlei losse eindjes zitten. M'n handen jeuken om deze site eens goed aan te pakken."

De Cijfers

Uiterlijk	6,5	Gebruikersvriendelijkheid	5
Toegankelijkheid	8	Actualiteit	7
Gemiddeld	6,5		

www.hivos.nl

Tom: "Dit is een site met een heel duidelijke structuur: het hoofdmenu is goed herkenbaar en komt steeds op dezelfde plaats terug." Ook maakt de site een bijgewerkte indruk, wat wordt bevestigd door de datum die er bij staat. Deze site wil ogen als design, maar het is niet echt onze smaak; we vinden hem zelfs een beetje saai. En daar komt nog eens bij dat door het kleurgebruik de tekst soms niet goed te lezen is en dat de zinnen lang zijn. Tom: "En ook hier van die dubbele scrollbars, terwijl dat helemaal niet hoeft: deze pagina's zijn eenvoudig smaller te maken, waardoor de scrollbars verdwijnen." Tom heeft nog iets vreemds ontdekt. "Op het internet bestaat de conventie dat alles wat onderstreept is een hyperlink is. Hier zijn soms woorden onderstreept die geen link zijn, maar een accentuering. Dat is verwarrend." De snelheid waarmee de pagina's op het scherm verschijnen is over het algemeen goed, op één link na. Tom: "Als je op de wereldbol klikt, wordt er een landkaartje geopend met een enorme bestands-grootte: 157kb. Met een langzaam modem duurt het vreselijk lang om dit in te laden." Maar goed, we verwachten dat we de projecten van Hivos te zien krijgen in allerlei landen en dat is een 'leuke extra'. Erg teleurgesteld zijn we als het slechts om een kaartje van het werelddeel blijkt te gaan. Tja, daarvoor kunnen we ook wel in de atlas kijken. We vinden dit zo'n afknapper dat 'toegankelijkheid' als waardering een onvoldoende krijgt.

De Cijfers

Uiterlijk	6	Gebruikersvriendelijkheid	8
Toegankelijkheid	5	Actualiteit	8
Gemiddeld	7-		

www.omroep.nl/human

Dit vind ik een mooie, frisse site en ik verwacht dan ook veel lof van Tom. Dat blijkt een inschattingfout. "Deze site oogt professioneel, maar er zitten veel slordigheidjes in." 'Fris' blijkt Tom 'veel te bont' te vinden. Oké Tom, wat kan beter? "Het menu, de links en de opbouw en ook hier wéér die dubbele scrollbars, wat is dat toch?!" Allereerst het menu. "Het menu is de leidraad bij het bekijken van

een site. Klik je hier bijvoorbeeld 'uitgelicht' aan, dan laat het menu niet weten waar je bent. Bovendien verschilt het uiterlijk van deze pagina zo sterk van de openingspagina dat het net zo goed een andere site kan zijn." Ook is de maker erg scheutig geweest met links. Tom: "Eenderde van het scherm is gevuld met links naar pagina's die een televisie- of radioprogramma bespreken. Klik je deze aan, dan opent zich een nieuw venster waardoor de 'terug-knop' niet meer werkt. Zo verliest de bezoeker het overzicht. Sommige links zijn functioneel: als je er op klikt, gebeurt er eigenlijk niets. Ook is de tekst niet altijd leesbaar doordat het contrast met het drukke patroon van foto's te klein is. Dat is behalve irritant ook onnodig onhandig. Verder lijkt de plaatsing van de links vrij willekeurig en er zijn slordigheden, zoals pagina's die net iets te groot zijn waardoor er weer twee scrollbars nodig zijn. Daar is niet genoeg over nagedacht." Maar er zijn ook pluspunten, zoals leuke extra's. Tom: "De balk met de foto's bij de reisdocumentaires vind ik leuk. En het archief is prima: het is goed op datum en precies wat je er van verwacht". Om bij het onderdeel 'radio' iets te kunnen horen, moeten we een programmaatje, een 'plug-in', downloaden. Tom: "Dat is vervelend omdat het een onderbreking vormt van het bezoek aan de site. Soms is onduidelijk welke plug-in je moet downloaden, maar in dit geval is het aangegeven en het is geen obscure plug-in." Toch lukt het ons niet iets te horen, maar dat ligt niet aan de site, al is het, ook voor Tom, niet duidelijk waar het dan wel aan ligt.

De Cijfers

Uiterlijk	6	Gebruikersvriendelijkheid	5
Toegankelijkheid	5	Actualiteit	8
Gemiddeld	6		

www.humanitas.nl

"Deze zit strak in het pak! Dit is een goede site en de meest professioneel ogende van de vijf." Niets dan lof van Tom voor deze site. "Eindelijk eens geen dubbele scrollbars, korte regels, veel wit, en op de eerste vragen die ik heb als leek, zoals, 'wat is Humanitas?', krijg ik direct antwoord. Ook het kleurgebruik is goed: niet mijn smaak maar wel heel duidelijk." Toch stuiten we op iets onverklaar-

baars: in het blokje 'districten' is er iets vreemds aan de hand met de telefoonnummers: de cijfers veranderen zodra je er op klikt. Dit besluiten we door de vingers te zien.

De Cijfers

Uiterlijk	7,5	Gebruikersvriendelijkheid	9
Toegankelijkheid	8	Actualiteit	8
Gemiddeld	8		

www.uvh.nl

De site opent met een grote foto van het Universiteitsgebouw aan de Drift in Utrecht. Tom: "Hier zijn ze kennelijk erg trots op, maar net als bij de HV-site mis ik een introductie over wat de Universiteit voor Humanistiek is en doet." Verder is Tom over deze site zeer te spreken. "Dit is een niet pretentieuze site, zonder poespas en lekker recht-toe, recht-aan. Zeer gebruikersvriendelijk: informatie is

gemakkelijk te vinden en precies wat je verwacht. Het taalgebruik is wat bombastisch, maar alles wat je weten wilt staat er." Helemaal geen kritiek? "Ja toch wel, hij oogt wat ouderwets. Dit is precies een voorbeeld van een site die vier jaar geleden goed werd gevonden. Nu komt hij verouderd over. Maar dat tel ik niet mee in de beoordeling want wat mij betreft is design altijd ondergeschikt is aan toegankelijkheid en duidelijkheid." Zo te zien staat er geen verouderde info op, maar dat moeten we aannemen want er staat geen datum vermeld waarop hij voor het laatst is bijgewerkt. Op de valreep ontdekken we echter een link die niet werkt! Eén punt aftrek voor 'gebruikersvriendelijkheid'.

De Cijfers

Uiterlijk	6	Gebruikersvriendelijkheid	8
Toegankelijkheid	8	Actualiteit	7
Gemiddeld	7+		

Conclusie

Een goede website sluit naadloos aan bij wat de bezoeker wil: snel de gewenste informatie vinden. Tekst en vormgeving moeten daarom ondubbelzinnig en duidelijk zijn. Uit de test blijkt dat de site van Humanitas hierin goed is geslaagd. Voor de andere organisaties heeft Tom een tip: "Een helder menu en overzichtelijkheid zijn in mijn ogen de belangrijkste criteria voor een website. Alles wat daaraan inboet, met, gewoon weglaten." **H**

'Een salto voor het strottenhoofd'

Margreet (38) associeert de Italiaanse song 'Margherita' van Ricardo Cocciante nog altijd met de verliefde gevoelens voor haar huidige vriend Vincent. Het nummer sterkte haar in haar keuze voor hem. Slotaflevering van een korte serie waarin mensen vertellen welk stuk muziek hen emotioneel raakt en waarom.

"Tussen 1986 en 1987 verbleef ik een jaar in Florence. Ik studeerde er kunstgeschiedenis en Italiaans, woonde en werkte er. In die periode moet ik 'Margherita' van Ricardo Cocciante voor het eerst hebben gehoord. Het bleef gelijk bij mij hangen. Het paste namelijk helemaal in de sfeer van Toscane. Al rijdend door de heuvels, met dat nummer op de achtergrond. Of tijdens een Italiaanse lunch op zondag, in gezelschap van vrienden. Het heeft echt te maken met dat genieten daar. Het completeerde de sfeer op één of andere manier. Alsof je er nog meer in opgezogen werd. Ik heb wat dat betreft ook hele plezierige herinneringen aan dat nummer."

"In 1993 woonde ik weer in Nederland, samen met mijn toenmalige vriend. Ik had al een aantal jaar een relatie met hem, maar de laatste paar maanden ging het steeds stroever tussen ons. Hij vertrok voor een jaar naar het buitenland, voor z'n werk. In dat jaar leerde ik Vincent kennen. We maakten samen cabaret, schreven teksten en waren eigenlijk best geïnspireerd door elkaar. Toch hielden we afstand. Ik had immers een vriend en hij was getrouwd en had twee kinderen. Het leek een onmogelijke liefde, tot hij me op een dag zoende. Dat was na afloop van een bijeenkomst in een café. Het gebeurde spontaan. We schrokken er allebei van. Hij gaf mij de schuld en ik hem. In ieder geval ben ik toen naar huis gegaan en weet ik nog goed dat ik stampvoetend door de woonkamer liep en dacht: verdomme, hij heeft het voor elkaar. Ik ben verliefd. Toen heb ik eigenlijk in een reflex 'Margherita' opgezet. Op één of andere manier moest ik het horen."

"Na die zoen had ik echt enorm de behoefte aan dat Italiaanse zwijmelnummer. Waarom? Omdat het zo meeslepend is. Ik had het gevoel dat ik een soort ondersteuning of bevestiging nodig had van wat ik op dat moment voelde. En Italianen zijn daar nu eenmaal meesters in. Het lijkt wel of dat volk een soort patent op gevoelens heeft. In 'Margherita' komt dat helemaal tot uiting. Die langgerekte klinkers, die uithalen. Echt een 'salto mortale' voor het strottenhoofd. Dat was ook exact wat ik op dat moment voelde. Ik ervaarde een soort zoete pijn. Ik besepte dat ik iemand aan het verliezen was en dat er tegelijkertijd iets heel bijzonders aan het ontstaan was. Ergens stuur je je emoties natuurlijk, door zo'n nummer op zo'n moment uit te kiezen. Maar het is ook een nummer dat zich uitstekend leent om je er volledig in mee te laten slepen. Dat is het mooie."

"Na die bewuste avond heb ik het nummer nog maanden gedraaid. Zeker omdat ik me in die tijd geregeld afvroeg wat er allemaal met me gebeurde. Dan ging ik ook echt voor dat nummer zitten of ik liep te

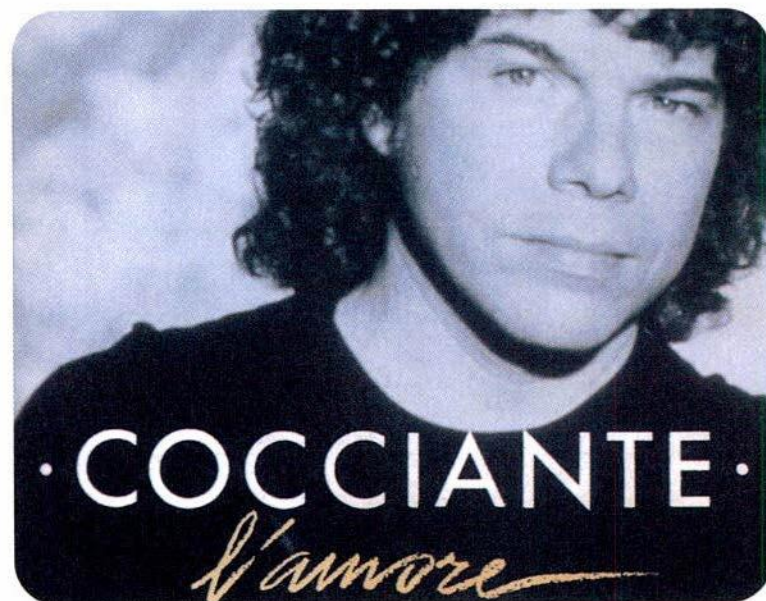
ijsberen door de kamer. Op die momenten kon ik niets anders doen dan me volledig op 'Margherita' concentreren en nadenken over de toekomst. Uiteindelijk heb ik de knoop doorgehakt. Toen mijn toenmalige vriend uit het buitenland terugkwam, heb ik het nog diezelfde avond uitgemaakt. Vincent had meer tijd nodig, maar dat was ook logisch. Hij had een huwelijk van 25 jaar achter de rug."

"Waar het om gaat in het nummer? De tekst van 'Margherita' is eigenlijk een soort verering van een vrouw. Ze wordt echt op z'n Italiaans de hemel in geprezen. Eigenlijk een enorm geïdealiseer. Maar het is mij niet om die tekst te doen. Ik zie mezelf ook niet als die 'Margherita'. Mij gaat het om de klank en de muziek, om die uitgerekte Italiaanse klinkers in combinatie met de meeslependheid van de melodie. Daardoor werd voor mij onderstreept wat ik op dat moment voelde. Natuurlijk heeft het ook iets pathetisch. Maar op zo'n moment heb je daar juist behoefte aan."

"Heel af en toe draai ik het nummer nog wel eens, maar uitsluitend als ik alleen ben. Vincent heeft het ook wel eens gehoord, maar die vindt het een slijmnummer. Ergens heeft hij wel gelijk, maar voor mij telt de herinnering. Als ik het nu hoor, komen er nog steeds beelden uit het verleden naar boven. Vooral het moment dat ik stampvoetend door de kamer liep. Dat was namelijk een heel cruciaal moment. Ik besepte op dat moment dat er een grote verandering aan zat te komen." H

Het nummer 'Margherita' staat als tweede song op de cd "L'Amore", uitgegeven door EPC in 1995.

De namen in dit artikel zijn op verzoek van de geïnterviewde gefingeerd.

HETE BRIJ

Ingezonden brief

Verschillen

Het stukje 'Verschillen' in de rubriek 'uit het hoofdbestuur' bevat mijns inziens twee misvattingen. Tryntsje de Groot is van mening dat het openbare basisonderwijs te neutraal is. Dit kan haar mening zijn, maar ze gaat mij te ver wanneer ze zegt dat het motto van die scholen zou zijn dat verschillen er niet toe doen. Volgens onderzoek van J.F.A. Braster uit 1996 is de feitelijke situatie in Nederland dat 22,5 procent van de openbare scholen neutrale scholen zijn. Een kwart is traditioneel en meer dan de helft van de scholen is multicultureel of pluriform. Eén van de uitgangspunten van het openbaar basisonderwijs is de actieve pluriformiteit. Dit betekent dat men doelbewust verschillen in levensovertuiging, achtergrond en cultuur wil inzetten, omdat dit een meerwaarde heeft. Kinderen kunnen zo van elkaar leren en elkaar leren respecteren. Zoals Tryntsje de Groot beweert, kan dit prima worden ingezet als 'een handvat tegen racisme'.

Binnen de actief pluriforme aanpak worden levensovertuigingen naast elkaar gezet. Hierbij speelt het vak Geestelijke Stromingen een belangrijke rol. Het vak geeft objectieve informatie en verschilt hiermee fundamenteel van het (subjectieve) vormingsonderwijs zoals HVO. Een ander

verschil is, dat Geestelijke Stromingen sinds 1985 een verplicht basis-schoolvak is voor alle leerlingen. Het is dus niet conform de wet alleen Geestelijke Stromingen aan te bieden aan leerlingen die niet gekozen hebben voor vormingsonderwijs, zoals Tryntsje de Groot beweert. Voor meer informatie raad ik de website van de Vereniging voor Openbaar Onderwijs aan. **Sabine Pikkemaat, docent levensbeschouwing/HVO, Hengelo.**

Nawoord Tryntsje de Groot:

Formeel heeft u gelijk, ik ben het ook met u eens. Alleen: de praktijk om de actieve pluriformiteit in de scholen gestalte te geven is vaak weerbarstig.

Middeleeuws

'Volstrekt uit de tijd. Middeleeuws'. Zo kwalificeert Liesbeth Mulder, voorzitter van het Humanistisch Verbond, de oproep van kardinaal Simonis aan het kabinet om religie weer een plaats in het kabinet te gunnen. "Het Humanistisch Verbond is juist heel blij met de scheiding van kerk en staat", zegt Mulder in het Brabants Dagblad. "Ik denk ook niet dat het paarse kabinet het geloof als flauwekul afdoet, maar het gewoon een zaak vindt van de mensen zelf. Nederland is godsdienstig erg verdeeld; de regering kan zich toch niet bij een bepaald geloof aansluiten?"

In een persbericht aan de media schrijft hoofdbestuurslid Leo Bosland hier verder over: "De kerken hebben sinds lang niet meer de overheersende zeggenschap in morele kwesties. Tot onze grote ergernis heeft de kerk met behulp van het CDA lange tijd gewenste veranderingen geblokkeerd. Het Humanistisch Verbond is blij dat die periode al zeven jaar afgelopen is." Bosland looft het homohuwelijk, de euthanasiewet en de grotere invloed van ouders op het onderwijs, 'in plaats van een noodgedwongen schoolgang naar een door besturen in stand gehouden levensbeschouwelijke kleur'.

Bosland vindt de oogst van zeven jaar Paars op het terrein van zingeving echter nogal mager. Daarom nodigt hij het paarse kabinet, de kerken en andere levensbeschouwelijke stromingen in het persbericht uit tot een debat over gewenste normen en waarden. Gespreksonderwerpen genoeg, aldus Bosland. Hij noemt geweld op straat, onverschilligheid, discriminatie, de dichte deur voor vluchtelingen en de individuele armoede in een steenrijk land.

Advertentie

Kan werken met mensen menselijker?

*Ja, met de opleiding Psychosociaal Werk -
Coaching & Counseling.*

BEGIN BIJ JEZELF, schrijf nu in en start september 2001. Deze opleiding van het Europees Instituut is afgestemd op gezondheidszorg, bedrijfsleven, onderwijs en overheid.

Je leert mensen professioneler te begeleiden in uiteenlopende situaties. Daarbij ontwikkel je je persoonlijkheid en leer je een brug te slaan tussen het vaktechnische en het humane in je werk. De erkende trainers en docenten van ons instituut staan garant voor hoogwaardige kwaliteit. Wij bieden trainingslocaties in heel Nederland.

De opleiding Psychosociaal Werk bestaat uit zes kortdurende en afzonderlijk naast de dagtaak te volgen gecertificeerde modules. De opleiding valt onder de gunstige nieuwe fiscale studiekostenregeling.

Voor brochure (020) 6 250 251 of:

Het Europees Instituut voor
Psychosociale Educatie
Postbus 15553, 1001 NB
Amsterdam
info@europeesinstituut.nl
www.europeesinstituut.nl

Het Europees Instituut, daar word je wijzer van.

Adverteren in Humanist?
Bel Recent: 070 - 3385400

Verwachting

Crisis in het onderwijs.

In wanhoop schrijft het ministerie een wedstrijd uit. Red het onderwijs! Het spreekt vanzelf dat de crisis niet de schuld is van het deskundige ambtenarencorps, van minister en staatssecretaris, van het wakkere parlement. Hun inspanning ten spijt wordt Nederland geteisterd door te grote klassen, een gebrek aan computers, te weinig docenten. En oorzaak nummer één heet 'probleemleerling'. In de vier grote steden behoort ruim veertig procent van de leerlingen tot zogenaamde achterstandsgroepen, tot Mohammed met zijn brabbeltaaltje.

De Haagse crisisversie wordt gebracht met een goed geolied voorlichtingsprogramma: zowat heel Nederland is in de kretologie gaan geloven. Vandaar dat de échte onderwijskenners niet serieus worden genomen - terwijl juist zij het geheim kennen van goede onderwijsprestaties. Zo geheim is het nu ook weer niet, want het staat in de internationale onderzoeksliteratuur.

De sleutel van goed onderwijs? 'Verwachting'.

Hoe het werkt weet niemand, maar het is wereldwijd vastgesteld: verwachtingen hebben de neiging zichzelf waar te maken. Dat geldt voor positieve én negatieve verwachtingen.

Wat dat betekent? Wie veel verwacht van de achterstandskleuter - 'Jij kunt het!' - bereikt resultaat. De kleuter wil maar één ding: aan de verwachting voldoen. Verwacht je echter weinig van dat kind - zoals de meeste leerkrachten in ons onderwijs, gek genoeg, blijken te doen - dan volgt de kleuter hetzelfde patroon, zij het in negatieve zin. Hij bakt er niets van.

Dat het werkt tonen experimenten (KEA-scholen) in Nederland aan. Het gaat om hoge verwachting, in combinatie met 'opbrengstgericht' onderwijs - een doeltreffende leermethode die, onvoorstelbaar maar waar, in Nederland nauwelijks wordt toegepast. Is het dan gek dat de prestaties onder de maat blijven?

Verwachting...zó eenvoudig kan de oplossing toch niet zijn? De wetenschap zegt van wel. De simpele boodschap blijkt niet welkom, want de gevolgen: 'deskundigen' staan voor aap, nota's en commissies blijken overbodig - en bovenal zal blijken hoe immens het bestuurlijk onvermogen is. Ten koste van kinderen die hun talenten niet kunnen ontplooiën. Veroordeeld tot levenslange achterstand.

Het mysterieuze fenomeen 'verwachting' biedt echter hoop. We hoeven er niet eens veel voor te doen. Als we maar duidelijk maken dat we rekenen op de scherpzinnigheid van parlementariër, minister en ambtenaar. Wij koesteren hoge verwachtingen van de creativiteit van alle partijen. Die hoge verwachtingen zullen zich gaan waarmaken.

Is er een beter wapen? Zo verslaan wij de 'deskundigen' - zonder ruzie en op wetenschappelijk verantwoorde wijze.

Stella Braam is columnist van Humanist. Zij wisselt haar column af met die van Robert Rubinstein.

Advertentie

Nalaten is iets heel anders dan nalatigheid

Na een overlijden moet snel heel veel geregeld worden. Dat gaat veel makkelijker als u zelf al maatregelen heeft genomen. Veel mensen vinden het echter moeilijk of onaangenaam om zulke maatregelen te treffen.

De Stichting Steunfonds Humanisme kan -als u dat wenst en in uw testament regelt- optreden als uw executeur-testamentair. Een jarenlange ervaring met deze vorm van dienstverlening staat borg voor zorgvuldigheid en integriteit. Uw wensen staan daarbij centraal.

De Stichting Steunfonds Humanisme is een werkstichting van het Humanistisch Verbond. Het Humanistisch Verbond zet zich in voor een humane, tolerante samenleving. Informatie: (020) 5219000 of via onderstaande bon.

Ja ik wil meer informatie over executeur-testamentair van het Steunfonds Humanisme

naam _____ v/m

adres _____

pc/plaats _____

telefoon _____

Stuur deze bon in een envelop zonder postzegel naar:
Steunfonds Humanisme, Antwoordnummer 10938, 1000 RA Amsterdam

ZOOM

Recht van de sterkste

NUHR staat voor 'Niet Uit het Raam'; dit schijnt een van de moeders van dit cabaret-trio de vader te hebben toegeschreeuwd toen hij zijn pasgeboren zoontje voor het eerst zag. De drie mannen van NUHR zijn Joep van Deudekom, Viggo Waas en Peter Heerschop. Als er geen belletje gaat rinkelen: de laatste twee zijn ook bekend van het panel in het tv-programma 'Kopspijkers'. Hun nieuwe programma 'Hangplek' gaat over het recht van de sterkste. De drie hangen buiten wat rond, maar ze zijn niet uit op een gezellig potje voetbal. Ze zoeken elkaars zwakke plekken. 'Hangplek' is net in première gegaan dus meer dan een try-out konden wij nog niet te zien, maar het is volgens een kenner: 'Erg goed. Hilarisch, maar zeker niet alleen maar lachen.'

'Hangplek' door Nuhr, van 1 t/m 12 mei te zien in verschillende theaters. Informatie: 020-4211221 of www.nuhr.net. Vanaf 15 mei t/m 2 juni, Kleine Komедie, Amsterdam: 020-6240534.

Ter beschikking

Journalist Rick Blom schreef samen met ex-gedetineerde Humphrey Ludwig (pseudoniem) een boek over het leven in een TBS-inrichting. Negen jaar bracht Humphrey door in huizen van bewaring en TBS-klinieken, omdat hij zijn vriendin vermoordde. Dit boek is een persoonlijk verslag over het reilen en zeilen in TBS-kliniek in Nederland. Op Humphrey's applaus hoeft het niet te rekenen: 'sociotherapie raakt kant noch wal'. Humphrey doet nogal wat stellingen, zoals dat therapeuten hun eigen werk in stand houden door voor gedetineerden om bedenkelijke redenen een TBS-behandeling te adviseren, maar weet ze overtuigend te onderbouwen. Hij heeft een punt door te zeggen dat het 'mallotig' is dat er wel vijf verschillende gradaties zijn van toerekeningsvatbaarheid, zoals 'enigszins verminderd toerekeningsvatbaar'. Terecht zegt hij: 'je bent toerekeningsvatbaar of je bent het niet'. Ook is het opmerkelijk dat Humphrey geen behandelplan had voor zijn genezing, evenmin als zijn medegevangenen. Een informatief en schokkend kijkje in de gesloten wereld van TBS. 'Onder dwang; leven in een TBS-inrichting' door Humphrey Ludwig & Rick Blom, L.J. Veen, 2001. f29,90. ISBN 9 789020 459340.

Spion

Het Nationaal Comité 4 en 5 mei ontwikkelde een zeer praktische website voor iedereen die kinderen of jong volwassenen iets meer wil vertellen over de Tweede Wereldoorlog:

'www.s-pion.nl'. Om de zoekopdracht zo gedetailleerd mogelijk te maken selecteert de database via een aantal vragen op bijvoorbeeld de leeftijd van de doelgroep, het onderwerp van de gezochte informatie of het soort materiaal. Allerlei media zijn vertegenwoordigd: van boeken, cd-rom's en geluidsopnamen tot reizende tentoonstelling of musea. Vervolgens verschijnt er een lijst met titels en emailadressen en link zodat u het product kunt bestellen of informatie kunt vragen. Illustraties tonen hoe het materiaal eruit ziet. S-pion is een database met alle beschikbare educatieve materialen over de Tweede Wereldoorlog, al dan niet in relatie tot het heden.

www.s-pion.nl

www.s-pion.nl

Kort

Vanaf 1 mei is in het Haagse Museon 'Future Body' hoe het **menselijk lichaam** kan veranderen onder invloed van informatie- en biotechnologie. Deze nieuwe technologieën bieden perspectieven, maar roepen ook ethische, morele en filosofische vragen op. Plaats: Stadhouderslaan 41 Den Haag. Tijd: di t/m zo, 11.00-17.00. Info: 070-3381338 of www.museon.nl.

Elke eerste vrijdag van de maand interviewt gemeenteraadslid Henk Kool in het humanistisch café mensen die nu in het nieuws zijn.

4 mei is dat **Bas Linders**: over de toekomst van de vakbeweging en automatisering. Plaats: Laan Copes van Cattenburch 72 Den Haag. Tijd: 17.30 Toegang: vrij. Info: www.human.nl/haaglanden of 070-3505346.

Hoe is het moderne **boerenleven**? Ideale organiseert van 18 t/m 20 mei een weekend waarin dit wordt uitgediept. Bij Eco-boer Hidding kan de tent worden opgezet en hij zal ook een lezing geven. Verder wordt er gewerkt op het land, gefeest met een kampvuur en meer. Info en aanmelding: 0521-321324 of hobbitstee@wxs.nl. Kosten: f92,50 (niet-leden).

Via>Dokwerd is een culturele manifestatie in het dal van het Reitdiep in Groningen. Met

exposities onder regie van Peter Greenaway en Willem van Toorn, Middeleeuwse muziek van Super Librum, nachtelijke voorstellingen de openlucht door dansgroep Krisztina de Châtel. Periode: 19 mei tot 10 september. Info: 050-3011638 of www.viadokwerd.nl.

Voor natuurliefhebbers is er op 18 mei een studiedag door de Warande over **natuurliefhebbers** met een bezoek aan een historisch landschapspark en de Veluwezoom en een wandeling door de Millingerwaard. Kosten: f285,- p.p. all-in. Info en aanmelding: 0314-382440 of www.dewarande.nl.

De nobelprijswinnaars en de VN hebben opgeroepen een cultuur van vrede en geweldloosheid te bevorderen. Het Humanistisch

Leren aaien

Moskou nu. Overal chaos; de maffia bloeit en de politiek biedt nog steeds geen adequaat antwoord. Tijdens het communisme werd seksuele gelijkheid gepropageerd, maar in de documentaire 'Fatal Reaction'-Moskou is te zien dat dit – helaas voor de vrouwen daar – niet heeft postgevat. En erger nog, juist door het politieke vacuüm klampt men zich vast aan extreme stereotypen in vrouwen- en mannenrollen. Als een vrouw wil trouwen, zal ze moeten leren 'aaien'. Tamara Sjoekanova wijt het probleem van het heersende mannentekort aan de vele oorlogen en het drankprobleem (in de periode van de Russische Revolutie tot het einde van de Tweede Wereldoorlog zijn zestig miljoen mannen gesneuveld). Relatiebemiddelaars hebben leuke vrouwen in hun bestand: ze spreken hun talen, hebben meerdere graden behaald en zijn materieel onafhankelijk. Maar de Russische man wil een vrouw met een perfect figuur die bewonderend naar hem opkijkt. Tsja, dan schieten die academische titels niet op. Deze documentaire is de vierde in de reeks over carrièrevrouwen en hun verlangen naar een gelijkwaardige partner.

'Fatal Reaction – Moskou' door Marijke Jongbloed, IKON 9 mei Nederland 1: 22.40-23.29. www.ikon.nl/fatalreaction

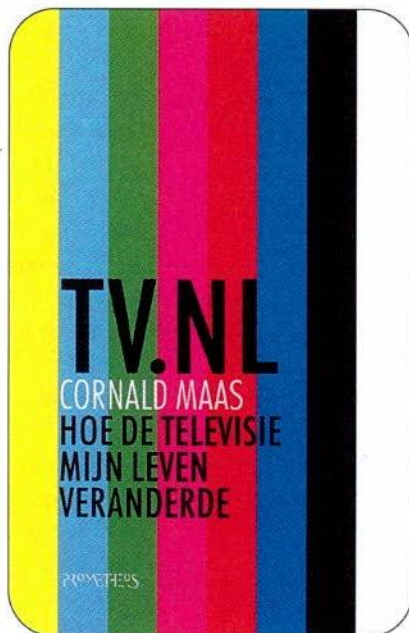
Vredesberaad organiseert 18 mei het debat 'de Verkenning': is zo'n cultuur te realiseren en bestaat er zoiets als Levenskunst? Info: 010-4049148 of www.vredesdebat.nl. Kunt u niet komen, maar wilt u wel iets zeggen? Verhalen en ideeën kunt u sturen naar r.heyne@freeler.nl.

26 mei organiseren de Jonge Humanisten een themadag 'In de roes van drugs'. Er is een forum waarin mensen vertellen over de rol die drugs in hun leven speelt en discussie. Info: spino@wish.nl of 071-5170758.

In Tumult in Utrecht is op 5 juni het debat 'Rijkdom verarmt: op weg naar een nieuw sociaal evenwicht'. Dit is een initiatief van onder andere het HV. Info: 020-52190220.

Beroepskijken

Marjan Slob

Tweeënhalf jaar lang keek Cornald Maas elke dag naar de tv. Hij had drie televisies tegelijk aanstaan om zo min mogelijk van het Nederlandse programma-aanbod te hoeven missen. Vanaf een uur of zes 's middags begon hij geconcentreerd te kijken, want om elf uur moest het stukje af zijn voor zijn rubriek 'Maas' in de Volkskrant van de volgende ochtend.

Eind vorig jaar stopte hij als tv-recensent. Van de bijna zeshonderd columns die Maas in die periode schreef, selecteerde hij er zeventig voor dit boekje, losjes gegroepeerd rond vier thema's ('de verpaupering', 'het echte leven', 'het nieuws', 'de verbeelding') die hij steeds inleidt met een nieuw, wat langer stuk. De stukjes ademen de sfeer van de korte baan. Een rake zin, een grappige karikatuur, een mooie signalering en het is weer gedaan. Ook in de wat langere stukken die Maas speciaal voor dit boek schreef, toont hij zich geen uitzonderlijk diep denker of opvallend goed stilist. Dat het toch een fascinerend boekje is geworden, komt doordat zo'n verzameling columns

haast terloops een soort informele hedendaagse geschiedschrijving oplevert. Vaak zijn het televisieseries die het beste het gevoel van een bepaald tijdperk opslaan. Je hoeft maar aan 'Charlie's Angels' te denken en je weet weer hoe de jaren zeventig voelden. De jaren tachtig? 'Zeg eens AAA' en 'Sonja'. En ook al lopen onze kijkervaringen door de enorme groei van het aantal zenders inmiddels behoorlijk uiteen, 1999 en 2000 zijn toch 'Spangen', 'Oud Geld' en 'Hertenkamp'.

Daarnaast had Maas geluk. In de tijd dat hij professioneel televisie keek, deed zich een fenomeen voor dat waarschijnlijk echt televisiegeschiedenis gaat schrijven: de geboorte van reality-tv. 'Big Brother' werd een ongekennde hit en bood, ondanks die versnippering van het aanbod, de Nederlandse kijker weer een gedeeld gespreksonderwerp. En op een geraffineerde manier. Want wij hadden het niet alleen over de belevenissen van Ruud, Mona en Sabine, maar ook over wat je nu vond van dat exhibitionisme en dat gegluur dat de serie aankleefde, en waarom het al dan niet leuke televisie opleverde. Wij spraken kortom over het medium televisie op een manier die veel bewuster en volwassener was dan ooit tevoren. Tegelijkertijd werden we gegrepen door een programma dat qua opzet spannend was (eindelijk op televisie hoe mensen 'echt' met elkaar omgaan), maar qua inhoud helemaal niet. Die gewone Nederlanders in het Big Brother-huis waren wel erg gewoon. En juist dat maakte hen tot een ster. Deze paradox beschreef Maas vanaf het allereerste begin. Dat geeft dit boekje de waarde van een ooggetuigenverslag. Je voelt de verbazing en de opwinding, je ziet het begin van een analyse, en dat zet je vanzelf verder aan het denken.

'TV.NL; hoe de televisie mijn leven veranderde' door Cornald Maas. Prometheus, 2001. f31,95. ISBN 90 5333 969 8

DE ZEKERHEID

Werknemers zonder kinderen moeten zich vaak aanpassen aan hun collega's met kinderen. Hoe irritant is dat?

HANNEKE KALF, LOGOPEDIST, 39 JAAR

Heb je kinderen?

Nee.

Moet je vaak rekening houden met collega's die wel kinderen hebben?

Altijd met de vakanties. Ik merk het nu extra omdat ik twee deeltijdbanen heb. Als ik op de ene werkplek vakantie heb, kan ik op de andere werkplek geen vrij krijgen omdat mijn collega's dan vrij hebben, want de kinderen zijn thuis. Dan heb ik dus geen hele week vrij en kan ik niet weg. Ik moet met mijn complete team rekening houden en die plannen hun vakanties al een half jaar van tevoren. Ik (nog) niet.

Waar merk je het nog meer aan?

Met name op de hogeschool waar ik les geef merk je dat 's middags na 3 uur veel collega's er al niet meer zijn. Die moeten de kinderen ophalen uit school. Ook daar moet je serieus rekening mee houden.

Nog meer?

Ja, laatst wilde ik een evenement organiseren op de hogeschool. Voor mij komt de woensdagmiddag het beste uit. Nou, dat kun je wel vergeten, want dan zijn heel veel parttimers met kinderen vrij, nog steeds met name de vrouwen. Ad hoc 's avonds een vergadering beleggen hoef je trouwens ook niet te proberen. Die flexibiliteit hebben mensen met kinderen gewoon bijna niet.

Heb je er wel eens voordeel van dat jij geen kinderen hebt en anderen wel?

Natuurlijk, ik hoef geen oppas te regelen en dat bevalt prima.

Zou er iets aan de situatie moeten worden gedaan?

Ik ervaar het niet als een probleem. Er moet nu eenmaal voor kinderen worden gezorgd.

JURGEN VAN STIPHOUT, 38 JAAR, ARBEIDSBEMIDDELAAR

Heb je kinderen?

Ja, een zoon van 3 en een dochter van 5.

Moet je vaak rekening houden met collega's die ook kinderen hebben?

Ik moet rekening houden met al mijn collega's, of ze nu kinderen hebben of niet. Overigens vond ik het toen ik zelf nog geen kinderen had juist prettig om me aan te passen aan collega's met kinderen, want dan kon ik lekker buiten het seizoen op vakantie.

Heb je er wel eens voordeel van dat jij wel kinderen hebt en andere collega's niet?

Nee. Mijn vrouw en ik hebben half maart een vakantie geboekt voor in het hoogseizoen en toen waren allerlei reizen al bijna volgeboekt. Problemen met vakanties boeken zijn geen alleenrecht voor mensen zonder kinderen.

Herken je wel iets in de grieven van mensen zonder kinderen?

Jawel, vroeger vond ik ook dat het voor mensen met kinderen wel heel makkelijk was om een vakantieperiode te claimen.

Zou er iets aan de situatie moeten worden gedaan?

Ach nee... Formeel bestaat het probleem trouwens niet eens, want mensen zonder kinderen hebben dezelfde rechten en plichten als werknemers met. Maar de situatie is altijd al zo geweest en vroeger toen ik nog geen kinderen had, vond ik het ook nooit echt een punt. Het is een gegeven, zo werkt het nu eenmaal.

Maak kennis met het Humanistisch Verbond

De Humanist kent u natuurlijk al. U kunt voor f60,- per jaar een abonnement nemen. Een proefabonnement (vijf nummers voor f25,-) is ook mogelijk. Gebruik de bon in dit blad.

U kunt ook donateur van het Steunfonds Humanisme worden. Het Steunfonds is een werkstichting van het HV met als doel het verwerven en beheren van financiële middelen. Als donateur ontvangt u twee keer per jaar informatie over projecten en activiteiten van het HV met een acceptgiro. Zo kunt u per keer beslissen of u een financiële bijdrage wilt geven.

Lid worden van het Humanistisch Verbond biedt nog meer voordelen! U krijgt negen keer per jaar de Humanist in huis. En ontvangt regelmatig nieuws over activiteiten bij u in de buurt. Als lid helpt u bovendien bij het instandhouden van geestelijke verzorging, uitvaartbegeleiding, relatieviering en humanistisch vormingsonderwijs. Het lidmaatschap kost f105,- per jaar; jongeren tot 27 jaar en mensen met een minimuminkomen betalen een lager tarief (resp. f45,- en f60,-). Jongeren hebben hun eigen organisatie, de Jonge Humanisten.

Het HV heeft verschillende folders en brochures die u meer informatie geven. Interesse? Bel publieksvoorlichting 020 - 5219090. Of gebruik de bon in deze Humanist.

DE MOOISTE STUDIE

Foto: Lomo ©

IS DE MENS

Humanistiek: Een nieuwe menswetenschap

Humanistiek is een multidisciplinaire studie waarin mensen en hun zinvragen centraal staan. De studie put uit humanistische inspiratiebronnen en combineert inzichten uit de filosofie, maatschappij- en gedragswetenschappen, religie- en cultuurwetenschappen, wetenschapstheorie en methodologie. Als humanisticus ben je opgeleid tot begeleider, adviseur, opleider of onderzoeker op het gebied van zinvragen. Wetenschappelijke scholing en beroepsgerichte training zijn geïntegreerd. De opleiding is voltijds en duurt 6 jaar. Studiefaciliteiten en -financiering zijn hierop afgestemd. Mensen met een 4-jarige HBO-opleiding (behaald na 1 augustus 1986) of een universitaire opleiding komen in aanmerking voor een verkort programma (voltijds). Contractonderwijs is mogelijk voor geïnteresseerden met minimaal een HBO-diploma.

Meer informatie?

Bezoek onze website www.uvh.nl/info/ voor informatie-aanvraag en opgave voor de open dag op 16 juni. Of bel (030) 239 01 00

UVH
UNIVERSITEIT
VOOR
HUMANISTIEK
UTRECHT

H-NIEUWS

Mijlpaal

Uit het hoofdbestuur

Het Humanistisch Verbond staat voor een mijlpaal: gezien de zorgelijke financiële situatie zal het zijn activiteiten moeten beperken tot een aantal kerntaken. Dat betekent dat de aandacht voor andere zaken op een lager pitje komt te staan. "Het gaat om keuzes die fundamenteeler zijn dan ooit", zegt hoofdbestuurslid Frits van Vugt.

Aan de ALV van 21 april is een voorlopig toekomstscenario voorgelegd, het resultaat van een al langer lopende discussie. Bij het ter perse gaan van dit nummer was het oordeel van de ALV nog niet bekend. Toch wil Frits van Vugt er alvast iets over zeggen. "We moeten antwoord geven op twee vragen: welke rol wil het HV in de samenleving spelen? En wat kan het HV voor zijn leden betekenen? Er is gekozen voor een toekomst waarin het HV een huis voor humanisten wil zijn. In dit scenario ligt het accent op het afdelingsniveau. We willen sterke, vitale HV-afdelingen hebben, de regio's mogen meer swingend zijn. Dat betekent dat ze meer aantrekkingskracht moeten tonen, zowel voor leden als voor niet-leden. Sommige afdelingen doen dat al, maar het is nog lang geen gemeengoed."

Bang voor verlies van de eigen identiteit is Van Vugt niet. "Invalshoek blijft wel het humanisme en de humanisering van de samenleving. Die zorg deel je met organisaties als de vakbeweging, de milieubeweging en maatschappelijke organisaties."

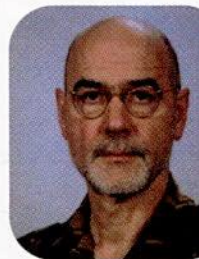
Rode draad in het toekomstplan is kruisbestuiving. De regionale HV-afdelingen kunnen meer relaties aangaan met het Humanistisch Vormings Onderwijs (HVO) en andere humanistische diensten in hun eigen regio, vindt Van Vugt. "Ze kunnen veel meer aan elkaar hebben: naar elkaar verwijzen, elkaars netwerken gebruiken, de humanistische beweging promoten. Daarin valt nog winst te behalen. "Ook op landelijk niveau zal de profilering van het HV centraal staan. Een groei van het ledenbestand en meedoen aan het maatschappelijke debat, is het streven. "Daarom gaan we extra aandacht besteden aan het organiseren van debatten en het maken van publicaties. Het budget dat we hiervoor uittrekken wordt verdrievoudigd. "Meer geld voor het een betekent minder geld voor het ander. Zo zal de financiële ondersteuning van de humanistische diensten afnemen. "We blijven het wel doen, maar op een lager niveau. We willen het niet langer alléén aanbieden, maar samen met andere humanistische bewegingen. Ook het blad Humanist moet een breed draagvlak krijgen. Het HV kan het in zijn eentje niet langer trekken. Maar als we er gezamenlijk de schouders onder zetten met de andere humanistische organisaties, kan Humanist wellicht blijven bestaan." Frits van Vugt vindt de discussies met de leden over de toekomstvisie zeer zinvol. "Leden voelen zich erg betrokken en hun inbreng is constructief-positief. Sowieso zijn dergelijke contacten tussen hoofdbestuur en (kader)-leden belangrijk. We zullen elkaar hard nodig hebben bij de uitvoering van de plannen."

Sprekend

Frits van der Kolk

Frits van der Kolk (59) uit Hoensbroek is humanistisch geestelijk raadsman en doceert een aantal uur per week het vak 'management vaardigheden'. Hij is ongeveer 25 jaar lid van het HV en leest Humanist al langer.

Grootste angst...

Dat wij ten onder gaan aan vervreemding. We beleven dingen als natuur, sport of contacten met mensen niet meer zelf, maar ervaren dit al meer het beeldscherm.

Humanisme is voor mij...

In vrijheid keuzes kunnen maken voor het inrichten van mijn leven en me voortdurend bezinnen op mijn verantwoordelijkheden voor anderen. Kortom zelf mijn vrijheid bepalen in overleg met medemensen.

Inspiratiebron...

De natuur. Ik loop minimaal een keer per jaar met mijn vrienden Jan Nauts en Piet Severijne twee weken door de wildernis. Zo kom ik in contact met mezelf en kan ik me heroriënteren op de vragen van het leven.

Schaamt zich voor...

Regelmatig betrap ik mezelf er op dat ik mijn humanistische waarden en normen zelf niet hanteer. Dan wordt het tijd om weer 'ns te gaan wandelen in de natuur.

Heimelijk verlangen...

Samen met mijn vrouw een jaar lang een trektocht over de poolcirkel door Scandinavië maken, zonder welke andere verplichting dan ook.

ALV

'Armoede in een rijke wereld' is de titel van een notitie van de HV-discussiegroep 'Oorzaken Armoede'. Dit schrijven komt aan de orde tijdens de Algemene Ledenvergadering op 16 juni. Met deze notitie hebben de schrijvers een humanistische visie op economische rechtvaardigheid geformuleerd. Verder staan het jaarverslag en de jaarrekening op de agenda. De vergadering start om 10.30 uur in Vergadercentrum Hoog Brabant in Utrecht (Hoog Catharijne) en eindigt 12.30 uur. Aanmelden bij Loes Thewissen: 020-5219020.

Bemoeials

Op 16 juni is er, aansluitend op de ALV van het HV, de uitreiking van de 'Bemoei je d'r mee-prijs', de tweejaarlijks door het HV uitgereikte prijs aan vrijwilligersprojecten. Deze keer gaat de prijs naar bemoeials die zich inzetten voor een multiculturele samenleving. Minister Van Boxtel zal de prijs uitreiken. Het feest begint om 13.30 en eindigt rond 17.30 met een borrel. Iedereen is van harte welkom in Vergadercentrum Hoog Brabant in Utrecht (Hoog Catharijne). **Aanmelding of informatie: 020-5219020.**

Zorg

Vroeger zorgde je (dat wil zeggen: vrouwen en laaggeplaatsten) omdat het hoorde. Sinds de emancipatie zorg je omdat je daarvoor kiest. Dr. Annelies van Heijst heeft bedenkingen bij deze gangbare voorstelling van zaken. "Ik zie de noodzaak van de bevrijding uit de conventie, maar geloof niet dat die loopt via de weg van het kiezen", schrijft ze in haar Socrateslezing. **De volledige tekst is te vinden op: www.human.nl/hkc/socrates/2001.**